

PORTFÖLJ I YRKESINRIKTAD SPRÅKUNDERVISNING

Undervisningsmaterial för skriftlig kommunikation inom turistbranschen vid Jyväskylä
yrkeshögskola

Pro gradu-avhandling i svenska språket
Institutionen för språk
Jyväskylä universitet
Våren 2006

Miia Taskinen

ABSTRAKT

JYVÄSKYLÄ UNIVERSITET

Humanistiska fakulteten	Svenska språket, Institutionen för språk
Författare Miia Taskinen	
Titel Portfölj i yrkesinriktad språkundervisning. Undervisningsmaterial för skriftlig kommunikation inom turistbranschen vid Jyväskylä yrkeshögskola.	
Ämne svenska språket	Typ av avhandling pro gradu
Årtal 2006	Sidoantal 56+24
<p>Referat</p> <p>Syftet med den föreliggande avhandlingen är att presentera språkporfolion som ett verktyg i att studera svenska och producera undervisningsmaterial som tar hänsyn till de teoretiska synpunkterna bakom den moderna språkundervisningen och de språkliga krav som det moderna interationella arbetslivet inom turistbranschen ställer.</p> <p>Avhandlingen består av en teoridel och ett undervisningsmaterialpaket. I teoridelen presenteras de teoretiska synpunkterna som ligger bakom den Gemensamma europeiska referensramen för språk, den moderna inlärningssynen och portfoliomethodiken. Därtill presenteras den Europeiska språkportfolion och utbildningsprogrammet vid Jyväskylä yrkeshögskola.</p> <p>Undersökningdelen i avhandlingen består av ett undervisningsmaterial. Materialet innefattar sammanlagt sex skriftliga övningar som syftar till att utveckla olika delområden i studerandenas språkkunskaper, fördjupa deras språkkunskaper inom den egna branschen och uppmuntra dem till att aktivt utveckla sin språkfärdighet. I undersökningdelen presenteras också inlärningskontexten, arbetsmetoderna, bedömningen samt uppgifterna och syftet med dem. Materialet finns som helhet i en bilaga.</p> <p>Portföljen visar sig vara en välpassande arbetsmetod för språkundervisningen vid yrkeshögskolan. Den stöder de moderna tankarna om språkinlärningen och sammanbinder skolkunskaperna med de kunskaper som behövs i arbetslivet. Den också utvecklar studerandenas ansvarstagande och stöder deras atonomi. Den Europeiska språkportfolion för sin del ger möjlighet för studerandena att uppehålla ett tidsenligt dokument om sin språkinlärning och sina interkulturella erfarenheter samt visa arbetsgivare vad de verkligen kan.</p>	
Uppslagsord undervisningsmaterial, språkundervisning, Den Gemensamma europeiska referensramen för språk, portfölj, Europeisk språkportfolio	
Bibliotek/Förvaringsplats Aalto bibliotek	
Övriga uppgifter	

INNEHÅLL

1 INLEDNING.....	5
2 DEN GEMENSAMMA EUROPEISKA REFERENS RAMEN FÖR SPRÅK (GER).....	7
2.1 Utgångspunkt	7
2.2 Syfte	8
2.3 Funktionell synvinkel.....	9
2.3.1 En överlappande relation mellan olika kompetenser, färdigheter och situationer i språkinlärning och -användning	9
2.3.2 Individens generella kompetenser	10
2.3.3 Kommunikativ kompetens	12
2.3.4 Livsområden.....	14
2.3.5 Kommunikativa situationer och färdigheter.....	15
2.4 Utvärdering och språkfärdighetsnivåer	16
3 UTGÅNSPUNKT FÖR PORTFOLIOARBET	19
3.1 Konstruktivistisk inlärningssyn.....	19
3.2 Autenticitet och autentisk bedömning.....	21
3.3 Autonomi.....	22
3.4 Självbedömning och reflektion	23
4 PORTFOLIOMETODIK	25
4.1 Begreppet portfolio	25
4.1.1 Syfte	25
4.1.2 Funktion	26
4.2 Verktyg för utvärdering.....	27
4.3 Att arbeta med portfolio	28
5 EUROPEISK SPRÅKPORTFOLIO	31
5.1 Syfte	31
5.2 Huvudprinciperna för Europeisk språkportfolio	31
5.2 Språkportfolios olika delar	32
6 STUDIER VID JYVÄSKYLÄ YRKESHÖGSKOLA	34
6.1 Utbildningsprogrammet	34
6.2 Språkstudierna vid Jyväskylä yrkeshögskola	34
6.2.1 Svenskan vid Jyväskylä yrkeshögskola.....	35
6.2.2 Yrkessvenska.....	35
7 UNDERVISNINGSMATERIALET	37
7.1 Utgångspunkter	37
7.2 Innehåll.....	38
7.3 Syfte	38
7.4 Bedömning	40
7.5 Övningar.....	41
7.5.1 Övning 1: Sök arbete.....	41
7.5.2 Övning 2: Betjäna en kund.....	42
7.5.3 Övning 3: Skräddarsy en resa.....	43
7.5.4 Övning 4: Marknadsför	45
7.5.5 Övning 5: Utveckla din yrkesskicklighet.....	46
7.5.6 Övning 6: Säkerhet är ditt ansvarsområde	48

8 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION.....	50
BILAGOR.....	57
BILAGA 1: Introduktion till kursen yrkessvenska	57
BILAGA 2: Viktiga teman att diskutera före arbetet.....	58
BILAGA 3: Portföljinnehållet.....	59
BILAGA 4: Presentation av övningarna	60
BILAGA 5: Övning 1: Sök arbete.....	61
BILAGA 6: Övning 2: Betjäna en kund.....	63
BILAGA 7: Övning 3: Skräddarsy en resa	65
BiLAGA 8: Övning 4: Marknadsför	69
BILAGA 9: Övning 5: Utveckla din yrkesskicklighet.....	71
BILAGA 10: Övning 6: Säkerhet är ditt ansvarsområde	73
BILAGA 11: Anvisningar för att skriva en reflektion	76
BILAGA 12: Bedömningskriterier.....	77
BILAGA 13: Bedömningsblankett.....	78
BILAGA 14: Skala för självbedömning på finska	79
BILAGA 15: Skala för självbedömning på svenska	80

1 INLEDNING

Från ett interkulturellt perspektiv är det allt viktigare i det samgående Europa att vara öppen för andra kulturer och kunna kommunicera effektivt över språkgränserna. Ökat samarbete och ökad rörlighet i det flerspråkiga och multikulturella Europa ställer nya krav också på språkundervisningen. Europarådet har under de senaste årtiondena utvecklat en omfattande referensram för språkundervisning, inläring och bedömning av språkkunskaperna. Syftet med den Gemensamma europeiska referensramen för språk är att utgöra en utgångspunkt för utvecklingen av de nationella undervisningsplanerna och för planeringen av den europeiska språkundervisningen.

Den Gemensamma europeiska referensramen för språk (GER) närmar sig språkanvändningen och –inläringen ur en funktionell synvinkel. Enligt den används språken i olika kontexter, under olika omständigheter och begränsningar samt i olika omgivningar. Språkanvändaren behöver olika kompetenser för att klara sig i olika kommunikativa situationer och funktioner på olika livsområden. Den moderna uppfattningen om inläring betonar individens aktiva deltagande i inläring och bedömning. Individen förväntas kunna reflektera och självbedöma sina prestationer och ta ansvar för sin egen inläring i ett livslångt perspektiv. Utvärderingen ses som en väsentlig del av undervisningen och i bedömningen tas hänsyn till hela inlärningsprocessen, -miljön samt de autentiska studieuppgifterna. Portfolioarbetet ger möjlighet att omsätta dessa två tänkesätt i praktiken och erbjuder möjligheten att dokumentera även de ovanligaste sätten att lära sig språk. Den Europeiska språkportfolion (ESP), som anknyter nära till den Gemensamma europeiska referensramen för språk, gör portfolioarbetet och utvärderingen mera sammanhållna och på det viset underlättar människornas rörlighet i hela Europa. Studerandena inom turistbranschen behöver mångsidiga kunskaper och färdigheter för att kunna arbeta i en inhemsk och internationell verksamhetsmiljö. I svenskan bör studeranden uppnå sådana kunskaper som motsvarar de språkkunskaper som krävs enligt lag och som möjliggör att följa utvecklingen inom det egna området och vara verksam i en internationell omgivning.

Syftet med forskningen är att svara på de krav som den Gemensamma referensramen, den moderna inläringssynen, portfoliomethodiken och utbildningsprogrammet vid Jyväskylä yrkeshögskola ställer för språkundervisningen. I denna avhandling producerar jag skriftligt,

svenskspråkigt undervisningsmaterial för studerande inom turistbranschen på kursen Yrkessvenska och beskriver noggrant alla uppgifter, som jag har formulerat.

I teoridelen kommer jag att klargöra de teoretiska synpunkter som ligger bakom den Gemensamma europeiska referensramen för språk och portfolioarbetet. Därtill redogör jag för portfoliomethodiken samt huvudprinciperna och de olika delarna av den Europeiska språkportfolion. För att ge en klar bild av inlärningskontexten presenterar jag också målen för studierna och språkundervisningen vid Jyväskylä yrkeshögskola.

Syftet med undervisningsmaterialet är att erbjuda studerandena autentiska och mångsidiga portfoliouppgifter, som tar hänsyn till olika kommunikationssituationer och skillnaderna mellan olika inlärare. Självbedömning och reflektion är viktiga delar av uppgifterna och syftet med arbetet är att göra studerandena medvetna om hela inlärningsprocessen och vars och ens egen aktiva roll i den. Med aktuella och intressanta uppgifter syftar man till att motivera studerandena att lära sig svenska. Utvärderingen under arbetsperioden baserar sig på referensramens språkfärdighetsnivåer. Syftet med den är att göra studerandena bekanta med referensramen och med ESP, som gör det lättare för individer i olika länder att jämföra sina språkliga kompetenser i förhållande till samma internationella standardnivåer.

Den Gemensamma europeiska referensramen är ett relativt nytt verktyg och det finns inte ännu mycket forskning om portfolioarbetet i svenskundervisningen. Jag anser att portfolioarbetet som baserar sig på ERS erbjuder ett utmärkt sätt att förnya språkundervisning och för studerandena vid yrkeshögskolan erbjuder arbetet en god möjlighet att träna sin språkfärdighet i autentiska situationer. De här är de två viktigaste orsakerna för att jag bestämde mig att fördjupa mig i detta ämne. Jag ville också själv bli bekant med GER, som redan idag står som grund för språkundervisningen i många Europarådets medlemsländer. Mina studier vid Nätverksuniversitetet för turismforskning i Finland har gett mig mångsidiga kunskaper och färdigheter om turismen som jag kan dra nytta av i den här avhandlingen.

2 DEN GEMENSAMMA EUROPEISKA REFERENSRAMEN FÖR SPRÅK (GER)

2.1 Utgångspunkt

Europarådet har flera decennier varit intresserat av att utveckla språkundervisning. I och med de nya vindarna i utbildnings- och bedömningskulturen började Europarådet ett omfattande utvecklingsarbete på 1970-talet. Den Gemensamma europeiska referensramen för språk (The Common European Framework of Reference) föddes i samarbete med experter på språkundervisningen på 1990-talet och är idag en allmän använd referensram för språkundervisning, inlärning och bedömning av språkkunskaperna. Referensramen syftar till att definiera och förklara språkliga aktiviteter och sammanhang för mycket olika målgrupper i hela Europa. (Eurooppalainen viitekehys (EV) 2003, 8–9; Inet 1, 19.1.2006 kl. 16.54.)

Referensramen baserar sig historiskt på Europarådets arbete med utvecklingen av språkutbildningen och följer de allmänna mål som Europarådets ministerkommitté definierar i rekommendation R(82)18 (2000). De tre huvudprinciperna definieras närmare i företalet: (Inet 2, 2, 19.1.2006 kl. 16.59.)

1. Det europeiska språk- och kulturarvet är en värdefull, gemensam resurs, som måste beskyddas och utvecklas. Inom undervisningsbranschen ska man i synnerhet kämpa kraftigt för att bevara den här diversiteten så att den kan i stället för att vara ett kommunikationshinder bli en källa för gemensam rikedom och samförstånd.
2. Endast genom att bättre kunna andra europeiska språk är det möjligt att underlätta kommunikation och växelverkan mellan européer med olika modersmål. Med detta kan man, för sin del, underlätta rörligheten över gränserna, främja samförstånd och samarbete samt minska fördomar och diskriminering mellan européerna.
3. I och med att de europeiska medlemsländerna utvecklar sina nationella undervisningsprogram, kan de närma sig varandra genom att organisera en lämplig och fortlöpande koordinering av samarbete och praxis.

Eftersom alla inlärd språk är enligt GER ständigt i växelverkan och påverkar varandra bygger referensramen sin teori också på tanken att individens kommunikativa kompetens består av alla främmande språk och kulturer man har bekantat sig med. För att klara sig i problematiska kommunikationssituationer använder en skicklig språkbrukare oberoende av språket alla språkliga kunskaper och färdigheter som han eller hon har lärt sig. Därför främjar referensramen plurilingualism, dvs. inhämtning av både språkkunskaper och interkulturella erfarenheter. Detta leder till att det traditionella målet för språkfostran förändras så att man i stället för att lära sig ett eller två enstaka språk ordentligt skaffar sig en bred språklig repertoar. (EV 2003, 23–24.)

2.2 Syfte

GER syftar till att vara en omfattande, dynamisk, konsekvent men användarvänlig och flexibel modell, som kan bilda utgångspunkten för utvecklingen av de nationella undervisningsplanerna och för planeringen av den europeiska språkundervisningen. Referensramen beskriver mycket omfattande vad språkinläraren ska lära sig för att kunna använda språket i kommunikationen och därför erbjuder den teoretiska grunder likväl för lärarutbildningen och språkundervisningen som för dem som planerar och organiserar kurser. (EV 2003, 10, 19, 40; Inet 2, 6–7, 19.1.2006 kl. 17.00.)

Referensramen syftar också till att främja Europas sammanhållning och bidrar till att övervinna de kommunikationshinder som försvårar samarbetet i språkundervisningen och som beror på skillnader mellan olika skolsystem i Europa. De gemensamma ramarna för målen och innehållen i språkundervisningen gör de nationella studieplanerna och bedömningssystemen mera genomskinliga och jämförbara och detta underlättar för sin del planeringen av examina, läroböcker och utbyte över nationsgränserna i Europa. (EV 2003, 19; Huttunen & Jaakkola 2004, 10.)

För inlärare erbjuder GER ett verktyg för studieplanering och självbedömning. Därtill hjälper den inlärare att bli medvetna om sina egna kunskaper, sätta realistiska mål och välja studiematerial som bäst hjälper språkinläraren att lära sig. Även om målet med referensramen är att stärka samarbetet och informationsbytet mellan experter på språkundervisningen över nationella och språkliga gränser, vill arbetsgruppen påpeka att det inte är fråga om någon

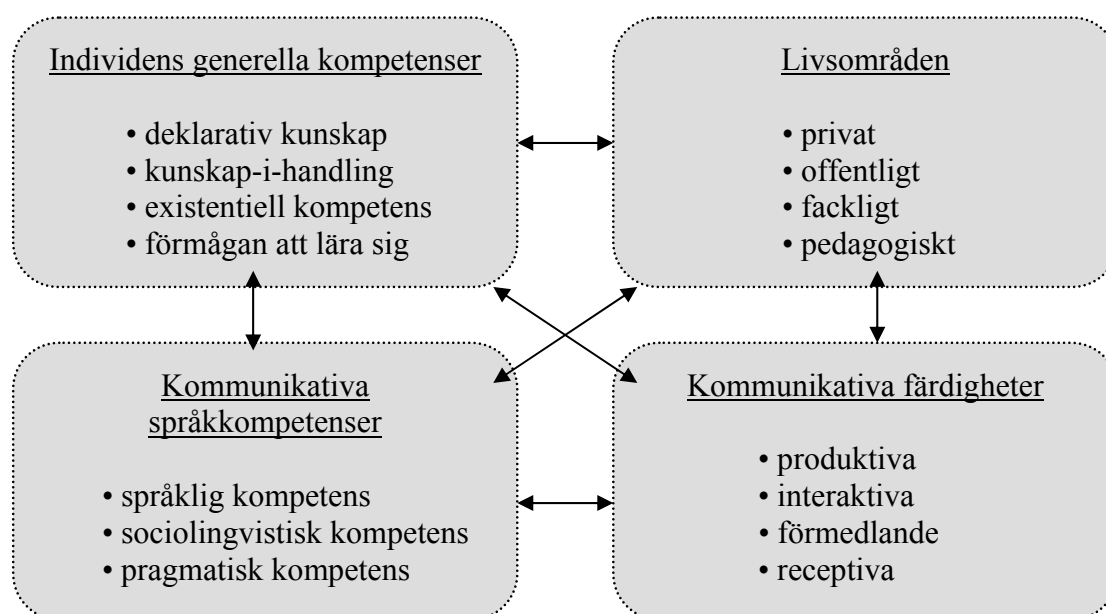

begränsad europeisk metod för språkundervisning och att referensramen inte syftar till att sätta mål för dess användare eller bestämma vilka metoder de måste använda för att nå dessa mål. I stället uppmuntrar referensramen alla individer som arbetar med språk att begrunda hur man lär sig språk, vad man egentligen gör när man talar eller skriver till varandra och vad allt man måste lära sig för att kunna använda ett nytt språk. (EV 2003, 10, 26; Inet 2, 6, 19.1.2006 kl. 17.04.)

2.3 Funktionell synvinkel

2.3.1 En överlappande relation mellan olika kompetenser, färdigheter och situationer i språkinlärning och -användning

GER närmar sig språkanvändningen och –inlärningen ur en funktionell synvinkel. Enligt referensramen är språkanvändare och –inlärare i första hand medlemmar av samhället och har sociala funktioner. De utvecklar både generella kompetenser och kommunikativa språkkompetenser och använder dessa kompetenser när de i olika kontexter, under vissa omständigheter och begränsningar, i en viss omgivning och inom en viss bransch, deltar i olika språkliga uppgifter. Uppgifterna aktiverar olika strategier, andra kompetenser och färdigheter som behövs i olika kommunikationssituationer och som illustreras i följande figur. (EV 2003, 28–29.)

Figur 1 En överlappande relation mellan kompetenser, funktioner och situationer i språkinlärningen och –undervisningen i den Gemensamma europeiska referensramen för språk.

Om alla de ovannämnda kompetenserna och färdigheterna är relaterade med varandra såsom figur 1 visar, så inverkar språkinläringen och –undervisningen på något sätt på alla dessa kategorier. Därför presenteras de viktigaste huvudkategorierna – individens generella och kommunikativa kompetenser, livsområdena samt de kommunikativa situationerna och färdigheterna – i det följande.

2.3.2 Individens generella kompetenser

Den Gemensamma europeiska referensramen för språk indelar individens generella kompetenser i *deklarativ kunskap*, *kunnande (know-how)*, *existentiell kompetens* och *förmåga att lära sig*. (EV 2003, 146–155.)

Deklarativa kunskaper kan vidare indelas i allmänna och sociokulturella kunskaper samt i en interkulturell medvetenhet. Samtalspartnernas gemensamma och allmänna information om den omgivande världen och dess ram, institutioner, organisationer, händelser och personer utgör grunden för all kommunikation. För språkinlärare är det också viktigt att veta om målspråklandet och dess geografi, miljö, befolkning, näringsliv och politik. För att klara sig på ett främmande språk i en främmande kultur måste man ha den sociokulturella kunskapen så att man känner till kulturens typiska drag, såsom sociala seder och ritualer. Ytterligare är man medveten om vardagslivet, livsbetingelserna, värderingarna, föreställningarna, attityderna och relationerna mellan människorna från olika sociala klasser eller yrkeskårer. Den interkulturella förståelsen omfattar både objektiv och subjektiv information om kulturer. Det är viktigt att språkinläraren är medveten om den regionala och sociala variationen både i den egna och i målspråkskulturen. Språkbrukaren måste bli medveten om skillnaderna och likheterna mellan kulturer och förstå hur andra människor ser kulturer och vilka stereotyper de har mot människor från andra kulturer. (Huttunen 1999, 2; EV 2003, 146–149.)

Pauldrach (citerad i Tornberg 1999, 54) lyfter också fram kulturens kognitiva kommunikativa och interkulturella aspekter. Enligt Pauldrach räknas till den kognitiva aspekten bl.a. målspråklandets geografi, stora städer, industriproduktion och statskick. Som en följd av den kommunikativa inriktande i språkinläringen talar Pauldrach också om en förmedling av uppgifter om hur man klarar sig i olika situationer, t.ex. hur man beställer mat, ber om information osv. Den interkulturella aspekten behandlar både fakta och praktik: att inläraren kan analysera de faktorer som ligger bakom fakta och återkoppla dem till förhållandena i det

egna landet. I undervisningen är det viktigt att erbjuda situationer, där studeranden kan jämföra den främmande kulturen med den egna. Detta betyder att stereotyper och fördomar av olika slag, verbalt och ickeverbalt beteende, seder och bruk, traditioner och umgängesformer samt historia, politik, samhällsliv och kultur av målspråklandet borde behandlas i undervisningen.

Ramen indelar kunnande i praktiska och interkulturella färdigheter. Med hjälp av den praktiska färdigheten klarar man sig i de rutinmässiga sociala, vardagliga, fackliga och fritidsbundna situationerna, dvs. kan laga mat, äta, arbeta och idrotta, i praktiken. De interkulturella färdigheterna syftar till att man kan ställa sin egen kultur i relation till en främmande kultur och undvika generaliseringar och stereotyper. Förmågan att lösa konflikter och missuppfattningar och handla med människor från olika kulturer anknyter också tätt till den interkulturella färdigheten. (Huttunen 1999, 2; EV 2003, 150–151.)

Den existentiella kompetensen är en kombination av individens personlighet och attityder. Kognitiva stilar, motivation, värderingar, trosföreställningar och viljan att kommunicera med andra människor har en stor inflytelse på både inlärarens roll i kommunikationen och hans eller hennes förmåga att lära sig språk. Öppenhet och intresse för nya upplevelser, andra människor och kulturer, individens inre motivation att lära sig språk och sådana personliga karaktärsdrag som pratsamhet, mod, initiativförmåga och trägenhet kan t.ex. ha en positiv inverkan på språkinläringen. (Huttunen 1999, 2; EV 2003, 151–152.)

Förmågan att lära sig tyder på förmågan att observera och delta i nya erfarenheter, kombinera ny information med den gamla samt bearbeta den tidigare informationen vid behov. I samband med förmågan att lära sig språk presenterar referensramen den språkliga medvetenheten, som omfattar all information om hur språket byggs och används. Med hjälp av den kan språkinläraren slå ihop tidigare och nya språkliga erfarenheter och lättare lära sig och använda nya språk. Ytterligare hör de fonetiska färdigheterna, såsom förmågan att urskilja och producera okända ljud samt avkoda talat språk till betydelsefulla delar, till denna komponent. Medvetandet om de egna starka och svaga sidorna, förmågan att uppfatta egna behov och mål samt studera och använda olika strategier och material i inläringen är också en del av denna komponent. (EV 2003, 153–154.)

O'Malley och Chamots (citerad i Tornberg 1999, 21) indelar inlärningsstrategierna i kognitiva, metakognitiva och socioaffektiva strategier. De kognitiva strategierna omfattar repetition, översättning, gruppering, anteckningar osv. medan de metakognitiva strategierna består av alla de strategier där inläraren medvetet använder sig av sin kunskap om inlärningsstrategier för själva inläringen och för att planera, genomföra och utvärdera sitt arbete. De metakognitiva strategierna syftar också på förmågan att medvetet inrikta sin uppmärksamhet på en uppgift och att veta hur man bäst löser den. Den socioaffektiva kategorin av strategier omfattar alla strategier som en inlärare använder i interaktion med andra, dvs. samarbete, att be om hjälp och att ge respons till andra.

Till de heuristiska kunskaperna hör förmågan att anpassa sig till nya erfarenheter, t.ex. till ett nytt språk och nya människor, förmågan att använda andra färdigheter, såsom observation, analysering, förmågan att göra slutsatser samt förmågan hitta, förstå och förmedla ny information samt använda ny teknologi i inläringssituationerna. De kompletterar förmågan att lära sig. (EV 2003, 153–155.)

Typiskt för språkinläraren är att han eller hon använder de ovannämnda färdigheterna i olika mängder och olika kombinationer (EV 2003, 32). För att studeranden skall kunna klara sig i olika slags vardagliga och fackliga situationer både i en bekant och i en främmande kultur, är det viktigt att beakta de generella kompetenserna i språkundervisningen. Man bör öka studerandenas medvetenhet om den svenska kulturen och på det viset försöka minska stereotyper och fördomar mot svenskan och svenskarna. Ytterligare bör man öka deras medvetenhet om olika inlärningsstrategier och –material. Även om man inte kan förändra individens personlighet, kan man ändå försöka påverka hans attityder och på det viset hans motivation att studera svenska.

2.3.3 Kommunikativ kompetens

För att kunna kommunicera med andra använder språkbrukarna och –inlärarna både de ovannämnda generella kompetenserna och den kommunikativa språkkompetensen. Med kommunikativ kompetens avser Tornberg (1999, 42) förmågan att förstå och använda det skrivna och talade språket på ett nyanserat och effektivt sätt. Även om det inte finns någon allmänt accepterad beskrivning av språket som ett system, presenteras det några variabler och kategorier som kan vara nyttiga, när man försöker beskriva ett språk.

Enligt Tornberg (1999, 42) innebär den kommunikativa kompetensen förutom en behärskning av språkets uttal, intonation, vokabulär och stavning också förmågan att våga och vilja använda språket på ett mångsidigt sätt i olika situationer. Dessutom ser Tornberg den kommunikativa kompetensen som förmågan att med hjälp av olika strategier underlätta kommunikation och förmedla sitt budskap på så korrekt sätt som möjligt. I kompetensen ryms också kännedom om kulturella, sociala och politiska förhållanden i målspråkslandet för att kunna hantera situationer och möta människor på ett naturligt sätt. Tornberg ser kompetensen också som förmågan att ledigt och med flyt uttrycka det som man vill både i tal och i skrift.

Enligt referensramen ingår språkliga, sociolingvistiska och pragmatiska kompetenser i den kommunikativa kompetensen. Den språkliga kompetensen tyder på förmågan att använda olika lexikaliska och grammatiska element i kommunikationen. De lexikaliska elementen, såsom fasta uttryck, fraser, idiom, enstaka ord och olika ordgrupper, samt de grammatiska elementen, såsom språkets olika kategorier, klasser, konstruktioner, processer, relationer och regler hör till den här kompetensen. Den språkliga kompetensen omfattar också semantiska kunskaper och färdigheter, som vidare kan indelas i en lexikalisk, grammatisk och pragmatisk semantik. Alla dessa kategorier hänvisar till språkinlärarens förmåga att uppfatta och behärska betydelsestrukturer. Dessutom kan de fonologiska elementen såsom fonem, distinktiva drag och prosodi också klassificeras i denna kompetens. (Viberg 1987, 141; EV 2003, 155–165.)

De sociolingvistiska kunskaperna och färdigheterna omfattar kunskap om de sociokulturella regler som behövs i det vardagliga språkbruket i samhället. I denna kategori ingår förmågan att beteckna sociala förhållanden t.ex. med hjälp av hälsningar och tilltalsformer och anpassa språket efter situationen, med avseende på ämnet, syftet med kommunikationen och ens relation till samtalspartnern. Dessutom hör förmågan att känna igen den variation i språkbruket, som beror på olika sociala klasser eller etniska, regionella, nationala och fackliga bakgrunder, i denna kategori. Med förmågan att kunna använda artighetsreglerna, ordspråken, idiomerna samt citaten i kommunikationen kan språkinläraren också visa sina sociolingvistiska kunskaper. (Viberg 1987, 141; Linnarud 1993, 67; EV 2003, 165–170.)

De pragmatiska eller textuella kunskaperna och färdigheterna omfattar all information om hur budskapet byggs, ordnas, används och uppfattas i kommunikationen. Canale (citerad i

Linnarud 1993, 67) kallar denna diskurskompetens. Referensramen indelar de pragmatiska kunskaperna i en funktionell kompetens och i en diskurskompetens. Med hjälp av dessa kunskaper och färdigheter kan språkbrukaren ordna ord och fraser så att de bildar en konsekvent text och binda ihop olika delar av framställningen med markörer som konjunktioner. Förmågan att samtala betyder inte bara att man vet vilka former man använder för att uttrycka vissa funktioner utan man måste också stöda processen som pågår under diskussionen genom att aktivt delta i kommunikationen och föra diskussionen framåt. (Viberg 1987; 141; Linnarud 1993, 67; EV 2003, 173–176.)

Referensramen kan användas som grund för planeringen av språkundervisningen och -inläringen mycket mångsidigt. Uppgifterna kan formuleras på det sättet att de följer vissa teman och utvecklar individens generella kompetenser. Å andra sidan kan de kommunikativa språkkompetenserna betonas och då står språkfärdighetsnivåerna som grund för planeringen. Utvärderingen kan basera sig på alla färdighetsnivåer eller en del och kombinationer av dem som är ändamålsenliga på språkinlärarens perspektiv. (Huttunen 1999, 3–4.) I utvärderingen är det möjligt att inrikta utvärderingen av inläringen på en viss komponent eller på en viss färdighet. Andra delområden kan då betraktas som verktyg för att nå huvudmålet. Inlärare, lärare och de, som planerar studier, läroböcker och annat läromaterial, bör bestämma vilka huvudmålen är och i vilken mån de andra delområdena måste tas i beaktande. (EV 2003, 30.)

2.3.4 Livsområden

Referensramen ser behovet och viljan att kommunicera alltid som en följd av en viss situation. Språket används under vissa omständigheter, med hjälp av vissa kommunikationsmedel och inom vissa livsområden. Av den oräkneliga mängden olika livsområden klassificerar GER de fyra största: *det privata*, *det offentliga*, *det fackliga* och *det pedagogiska området*. (Huttunen 1999, 2; EV 2003, 35–36, 75–76.)

Inom *det privata området* lever man som en individ och relationerna mellan familjemedlemmarna, kompisarna och bekanta är viktigast. Inom *det offentliga området* agerar man som en medlem i ett offentligt samfund eller i en organisation och deltar i olika slags handlingar och händelser. *Det fackliga området* omfattar allt som har någonting med yrkesutövningen att göra och inom *det pedagogiska området* har undervisningen och inläringen en central roll. (EV 2003, 35–36, 75–76.)

2.3.5 Kommunikativa situationer och färdigheter

Den Gemensamma europeiska referensramen för språk beskriver en stor mängd av olika kommunikationsmedel som används på olika livsområden och situationer som förekommer sannolikt i de flesta länder i Europa. (EV 2003, 77.)

GER beskriver de kommunikativa situationerna i förhållande till rum och tid, till institutioner och organisationer, till händelser och till texter samt till individer som man möter i olika situationer. Som exemplen på situationer som erbjuder studerandena inom turistbranschen möjligheter att använda och öva sin språkfärdighet nämner ramen hotell och flygplatser, företag och multinationella bolag, möten och konferenser, arbetsgivare, kollegor och kunder samt affärsbrev och reklammaterial. (EV 2003, 80–81.)

För att klara av de ovannämnda kommunikativa situationerna måste språkbrukaren delta i kommunikativa handlingar och använda kommunikativa strategier. Ramen indelar de kommunikativa färdigheterna i *produktiva, receptiva, interaktiva, förmedlande* och *nonverbala färdigheter*. (EV 2003, 92–130.) Eftersom den här avhandlingen koncentrerar sig på en skriftlig kommunikation, ges exempel på dessa funktioner bara ur skriftens synvinkel.

Som produktiv språkanvändare kan man vara tvungen att fylla i blanketter och frågeformulär, skriva rapporter, dokument, promemorior, affärsbrev eller artiklar i tidningar. För att kunna klara sig av dessa kommunikativa situationer, måste språkbrukaren aktivera sina resurser och använda olika strategier. Medveten preparering och träning, informationssökning samt problemlösning med hjälp av en annan person är vanliga strategier i produktionen. Dessutom kan inläraren värdera effekten på olika stilar, former och diskursstrukturer i kommunikationen samt forma uppgiften eller produkten så att den motsvarar inlärarens nivå. (EV 2003, 96, 98–99.)

Som receptiv läsare kan man gå igenom olika typer av tidningar, handböcker, manualer, läroböcker, litteratur, broschyrer och annat skriftligt material t.ex. för att få en allmän uppfattning om temat, för att söka information, för att läsa och följa instruktioner eller läsa för sin egen glädje. De receptiva strategierna aktiverar de ändamålsenliga schemana, som hjälper individen med att ana vad som kommer senare i texten och att utfylla bristfälliga budskap. (EV 2003, 105, 109–110, 120–122.)

I skriftlig interaktion kan man skicka eller utväxla anteckningar, delta i en förhandling på nätet eller skicka brev via fax eller e-post. Alla produktiva och receptiva strategier är en del av interaktionen och dessutom finns det sådana strategier som anknyter enbart till interaktionen. Med hjälp av strategierna kan man styra kommunikationsprocessen genom att ta ordet, samarbeta i social interaktion för att hålla diskussionen i rätt håll eller för att främja inbördes samförstånd. Strategierna kan också användas för att kunna be om hjälp att forma ordet. (EV 2003, 120, 123.)

För att förmedla meddelanden kan man t.ex. översätta avtal, lagtexter eller skönlitteratur, referera det viktigaste på främmande språk eller framföra saken med andra ord (t.ex. yrkestexter för lekmän). De förmedlande strategierna behövs då inläraren inte har tillräckligt med resurser att betrakta information och han eller hon inte kan uttrycka meddelandet på det ursprungliga sättet. Då behöver man söka mera bakgrundsinformation och öka terminologin, öva tekniker med vilka man kan klara sig av osäkra situationer. (EV 2003, 127.)

För en lärare ger GER en klar bild av situationer och funktioner som studerandena i arbetslivet kan bli tvungna att delta i samt av strategier som studerandena använder i kommunikationen. Materialet som ramen erbjuder hjälper läraren med att planera uppgifter för kurser. Såsom man i ramen poängterar kan uppgifterna bestå av en oregelbunden mängd av språkliga uppgifter och de kan antingen vara skapande (att skriva en historia), rutinmässiga (att fylla i en blankett) eller sådana som kräver vissa kunskaper (att installera en apparat) eller interaktion (att besvara en e-post). Uppgifterna kan vara helt enkla eller mycket komplicerade och de kan bestå av en uppgift eller många deluppgifter. (EV 2003, 216.)

2.4 Utvärdering och språkfärdighetsnivåer

GER presenterar en muntlig beskrivning av den språkliga kompetensen i sex färdighetsnivåer. I nivåerna beskrivs olika teman och uppgifter samt olika typer av texter och kommunikativa förhållanden som man möter när man använder språk. Eftersom den kommunikativa synvinkeln utgör utgångspunkten för hela språkanvändningen i ramen, är den grammatiska korrektheten bara en del av den kommunikativa effektiviteten, inte något egenvärde. Förutom att man i utvärderingen ger akt på omfattningen och korrektheten, beaktar man också uttalet och flytet i talet. (EV 2003.)

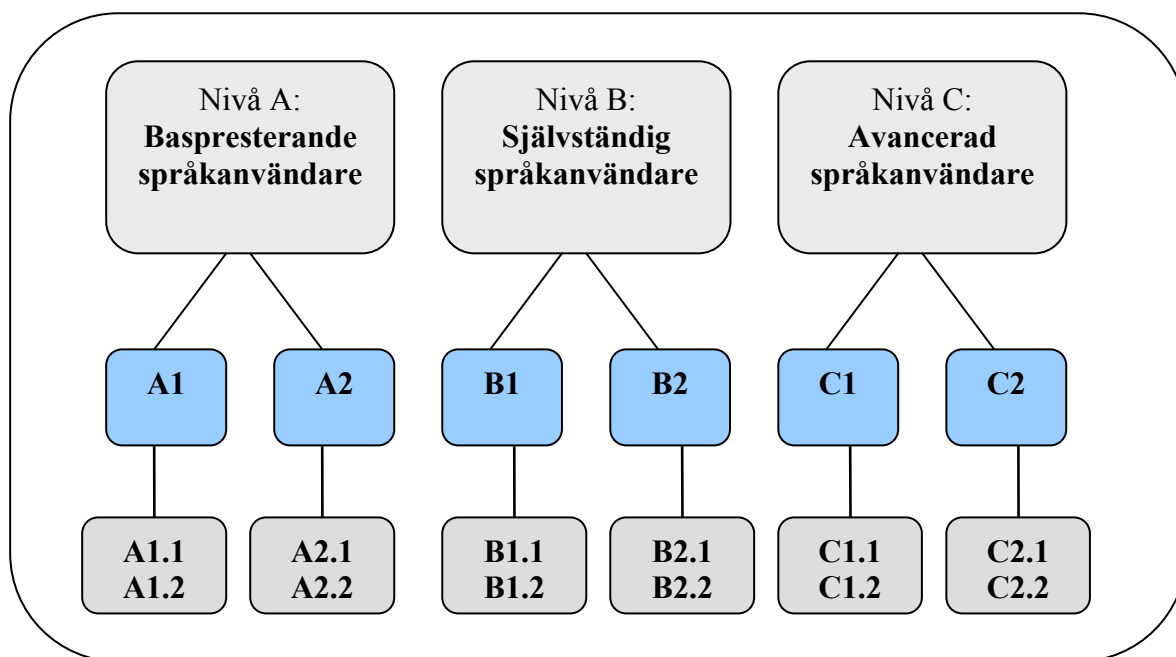
Beskrivningarna i GER har utformats klart och tydligt så att det finns många exempel som illustrerar respektive situationer och hjälper även nybörjare att använda dem i självbedömningen. Beskrivningarna har utformats på ett positivt sätt så att de betonar det som språkanvändaren *kan* göra på en viss nivå. För dem som har svårigheter att förstå eller tolka beskrivningar har man formulerat checklistor som består av satser som börjar med ”Jag kan...” och som konkret förklarar situationer och uppgifter som man måste klara av på en viss nivå. Med hjälp av dessa satser kan studeranden själv lättare utvärdera på vilken nivå han eller hon befinner sig. (Kohonen 2000a, 11; Inet 3, 19.1.2006 kl. 17.15.)

GER presenterar språkfärdighetsnivåerna i form av en global skala, men det finns detaljerade skalor även för olika färdigheter: hör- och läsförståelse, muntlig interaktion och produktion samt skriftlig färdighet. De olika språkfärdighetsnivåerna beskrivs från A1–C2, som ännu vidare kan indelas i underkategorier A1.1, A1.2, B1.1 osv. (Se BILAGA 14 och 15) (EV 2003, 46–47; Inet 3, 19.1.2006 kl. 17.15.)

Nivå A1 är den lägsta språkfärdighetsnivån och betecknar en *baspresterande* språkanvändare, som klarar sig i de allra enklaste, rutinmässiga vardagssituationerna. Inläraren på nivå A1 kan delta i korta och enkla dialoger under förutsättningen att samtalspartnern talar långsamt och tydligt och hjälper till. Inläraren kan svara på frågor som gäller studeranden själv och göra motsvarande frågor för andra. På nivå B ökar språkanvändarens språkliga medvetande och han eller hon kan argumentera samt hävda sig i en social diskurs. En *självständig* språkanvändare deltar redan aktivt i konversationen och upprätthåller den samt klarar sig flexibelt i olika vardagliga situationer. Inläraren kan beskriva händelser och berätta om drömmar och framtidsplaner samt ge skäl för och förklaringar till åsikter och planer. Typiskt för en *avancerad* språkanvändare på nivå C är en omfattande språkfärdighet. På denna nivå är språkbruket ändamålsenligt och flytande och språkanvändaren kan spontant delta i kommunikationen i olika slags situationer och använda språket effektivt för sociala, akademiska och professionella ändamål. Inläraren på nivån C behöver inte vara lika duktig som en infödd språkanvändare men han eller hon kan uttrycka olika nyanser i språket samt behärska talspråkliga och idiomatiska uttryck. (EV 2003, 59–63; Inet 4, 6, 19.1.2006 kl. 17.17.)

Nivåerna och beskrivningarna presenteras ingående i GER (2003). Såsom Hildén (2003, 11) betonar, beskriver skalan från A till C individens livslånga inläring. För att nå de allra

enklaste baskunskaper och framskrida på den lägsta nivån till den följande tar det cirka 150–200 arbetstimmar. På nivån B tar båda stadierna 350–400 timmars arbete och för att nå den mest avancerade nivån måste man arbeta tusentals timmar. Då är det självklart att man inte kan göra stora framsteg på en kort tid t.ex. på en kurs. I följande figur presenteras nivåerna i sin helhet.

Figur 2 *Språkfärdighetsnivåerna enligt GER* (Nyman & Wester, 9, 25.1.2006 kl. 14.26.)

Såsom figur 2 visar bildar nivåerna en flexibel, grenig modell som kan användas i olika former och allokeras enligt behov. För att anpassa nivåerna till kursplanerna och vitsorden, krävs det ändå en grundlig analys av referensramen och mycket samarbete mellan lärarna. I alla fall ger ramen alltid grunden för språkfärdighetsnivåer och hjälper till att ställa kriterierna för studiemålen samt att definiera innehållet för språktester och examina. Detta gör det lättare att jämföra kompetenser och examina i hela Europa. (EV 2003, 57, 71; Inet 3, 20.1.2006 kl. 10.32.) Kohonen, Jaatinen och Lehtovaara (2004, 8–9) betonar ändå att man inte ska förblanda bedömningen som baserar sig på färdighetsnivåerna och bedömningen som är bunden till undervisningsplanen med varandra. Man ska inte fästa för mycket avseende vid färdighetsnivåerna i bedömningen utan man måste ytterligare lägga märke till hela processen och bedöma också alla centrala och relevanta generella och kommunikativa kompetenser.

3 UTGÅNSPUNKT FÖR PORTFOLIOARBET

3.1 Konstruktivistisk inlärningssyn

Medborgarna i det framtida Europa behöver språkkunskaper för att kunna närma sig varandra men också en förmåga att handla självständigt. Inlärningssynen återspeglar dessa förändringar i samhället och kulturen och på så sätt ställer nya krav på undervisningsplanen, inlärningsmiljön och inlärningssättet.

Den moderna inlärningssynen betonar individens egen aktiva roll i inläringen. Konstruktivism utgår ifrån att inläraren själv observerar, funderar, planerar, lär sig, kommer ihåg och föreställer sig. Individerna bygger själv upp sin egen förståelse för det hon lärt sig och tillägnar inte kunskapen i den form som den presenteras. Konstruktivismen i och för sig ger inga färdiga modeller för undervisningen men dess principer kan tillämpas i den. (Kristiansen 1998, 20; Enkenberg 2002, 161–162.)

Att konstruera betydelser och förstå är väsentligt eftersom endast förstådd information är betydelsefull enligt konstruktivismen. Enligt Bartlett (1932, 201) tolkar vi ny information utifrån tidigare erfarenheter och genom kognitiva modeller, dvs. scheman, skapar vi oss en mening i ny information. Eftersom varje individs sätt att uppfatta världen beror på hans eller hennes individuella bakgrund och erfarenheter, föreslår Tynjälä (1999, 61–62) och Tornberg (1999, 15) att man skall ta individens egna kunskaper och uppfattningar som utgångspunkt för undervisningen. Såsom Kristiansen (1998, 24) konstaterar är självstyrelsen och de metakognitiva kunskaperna också viktiga i den konstruktivistiska inlärningssynen. Det är viktigt att förstå varför olika strategier förorsakar olika resultat. I början av studierna är lärarens stöd viktigt men så småningom ska ansvaret om inläringen överföras till studeranden. Speciellt nuförtiden, då det finns massor av tillgänglig information, är det viktigt att man lär sig att lära sig och kan enligt behov själv söka information och förnya de gamla kunskaperna (Kristiansen 1998, 23–24; Rauste-von Wright 2003, 172).

Konstruktivismen ser den sociala kommunikationen som främjande faktor i inläringen. När studeranden kommunicerar med andra, kan han eller hon dela tankar och utveckla sitt eget tänkande. Man kan på samma gång både stöda och få stöd. Även om man studerar ensam ser

konstruktivismen det som en social verksamhet, där studeranden kommunicerar t.ex. med en text i läroboken. (Kristiansen 1998, 21; Tynjälä 1999, 65.) Enligt Tornberg (1999, 67) ger samarbete och problemlösning i grupp, dvs. interaktivt tänkande, bättre resultat än om var och en arbetar på egen hand. Fördelarna med samarbete är att studerandena tänker bättre tillsammans och de kompletterar varandra så att de som kan mer hjälper andra. Då blir resultaten bättre hos alla studerande. Vid samarbete blir alla studerandena mer aktiva och ägnar mer tid åt uppgifterna. Bland kamraterna blir studerandena också frimodigare och de vågar fråga mer om de inte förstår något.

I praktiken ställer detta högre krav på lärarens arbete också. Läraren förlorar sin traditionella roll som chef och blir i stället en handledare, stödperson och samtalspartner. Lärarens främsta uppgift är att kunna tolka studerandes individuella inlärningsprocesser samt planera och handleda undervisningen enligt studerandenas individuella behov. Läraren måste samspela med studerandena och genom att läraren handledar studerandena att lära sig att reflektera, måste läraren också själv utvärdera och reflektera sitt eget arbete. (Tynjälä 1999, 61; Kujansivu & Pajukanta 2000, 2.)

Konstruktivismen ser inläringen alltid kontextbunden och därför är en tilltalande miljö, där inläringen sker, central i inläringen. Inläringen borde utövas i autentiska situationer, där kunskaperna kommer att användas också i framtiden. (Kristiansen 1998, 23; Tynjälä 1999, 63–64.) Sådana situationer är dock ganska ovanliga i skolan. För att nå de kommunikativa målen försöker lärarna öka antalet autentiska material i undervisningen. Tidningar, Tv-program, Internet, studieresor, lägerskolor och studentutbyten kan t.ex. bjuda tilläggsmaterial. (Kaikkonen 2000, 56–59.) Eftersom inläringen betraktas som kontext- och individbunden, ifrågasätter konstruktivismen den traditionella undervisningsplanen som är detaljerat planerad i förväg. Undervisningsplanen som baserar sig på konstruktivismen är flexibel och bunden bara till de mest centrala temana. (Rauste-von Wright 2003, 175.) Detta ger en stor valfrihet för studeranden att öva dessa kunskaper och färdigheter som han eller hon själv vill och behöver, vilket för sin del uppmuntrar studeranden att bättre förbinda sig till arbetet.

Enligt konstruktivismen är utvärderingen en väsentlig del av hela inlärningsprocessen. I stället för att man provar studerandens kvantitativa kunnande och hans eller hennes förmåga att upprepa information som sådan i provet, koncentrerar konstruktivismen sig på inlärningsprocessen. Metoderna vid utvärderingen borde vara flexibla och mångsidiga så att

de mäter studerandens förmåga att tillämpa kunskaperna i praktiken. Studerandenas egen roll är också central vid bedömningen och förutom att läraren ger respons på prestationer har klasskamraterna också möjligheten att delta i utvärderingen. (Tynjälä 1999, 65–66.)

3.2 Autenticitet och autentisk bedömning

Nya inlärningssyner och –metoder ställer nya krav också på bedömningskulturen. Autentisk bedömning är en form av kunskapsbedömning som återspeglar autentiska kommunikationssituationer och –former och passar bra till den nya interaktiva bedömningskulturen. Autenticiteten kan inte ändå definieras entydigt (Takala 1997, 4). Enligt Kaikkonen (2004, 173–175) är autenticiteten någonting genuint. I den autentiska undervisningen och inläringen har studeranden den viktigaste rollen och det väsentligaste är hur studeranden själv upplever inläringen.

De autentiska övningarna syftar till att erbjuda studerandena sådana färdigheter som de behöver i framtiden och därför är övningarna ofta så kallade öppna övningar, där studerandena möter olika utmaningar och tar olika roller. De autentiska övningarna uppmuntrar till att man själv producerar och söker olika texter och enligt Linnakylä & Kupari (1996, 104) är de mest typiska uppgifterna ganska omfattande och kräver studerandens kreativitet, egen planering, problemlösning och kommentering. I stället för att ge ett rätt svar uppmuntrar autenticiteten att acceptera många olika synvinklar och svar. (Linnakylä & Kupari 1996, 104; Takala 1997, 106, 111, 112; Inet 5, 19.1.2006 kl. 17.26.)

Vid den autentiska bedömningen är utvärdering en väsentlig del av undervisningen. Vid bedömningen tar man inte bara inlärningsresultatet utan hela inlärningsprocessen, -miljön samt de autentiska studieuppgifterna i beaktande. Bedömningen sker ofta under arbetets gång, under en lång tidsperiod och individens kunskaper utvärderas i naturliga eller i simulerade situationer, med metoder som nära anknyter till den autentiska situationen. Muntliga intervjuer, referat, skriftliga uppgifter, lärarens observationer, projekt, prov, strukturerade svar och portföljer är exempel på bedömningsformer inom denna tradition. (O'Malley & Valdez Pierce 1996, 12; Jaatinen, Mällinen & Scheinin 2004, 15.)

Enligt van Lier (1996, 207) betonar den autentiska bedömningen samarbete i undervisningen och dialog i utvärderingen. Studerandena förväntas delta i hela bedömningsprocessen och själva vara med när bedömningskriterierna formuleras. Då blir inläringen effektivare och studerandena förbinder sig bättre till inlärningsprocessen. Såsom Linnakylä och Kupari (1996, 102) tillägger, syftar man i bedömningen till att stödja vars och ens starka sidor samt utvärdera studerandens utveckling i förhållande till hans eller hennes tidigare studieresultat och inte i förhållande till andras prestationer. På så sätt stöder den autentiska bedömningen reflektion och självbedömningsfärdigheter samt utvecklar studerandens förmåga att tänka kritiskt. (Inet 5, 19.1.2006 kl. 17.28.) Den autentiska bedömningen är mycket användbar i yrkeshögskolan eftersom studerandena i början av studierna befinner sig på olika färdighetsnivåer och representerar olika yrkesområden.

3.3 Autonomi

Nuförtiden betonas autonomi i inlärningsammanhang. Med begreppet elevautonomi menas att studeranden är villig och kan ta ansvar för sina handlingar och sitt lärande utifrån sina egna behov. Som en aspekt av autonomi betonas också förmågan att i verkliga livet använda vad man har lärt sig. Dessutom vill man framhäva sådana egenskaper som man i en demokrati behöver: förmåga att ta initiativ och fatta beslut, förmåga att samarbeta men också agera självständigt samt tilltro till den egna förmågan och vilja att våga prova nya saker. (Rebenius 1998, 27.)

I inlärningsammanhang betyder autonomi studerandens ansvar för sitt eget lärande. En autonom studerande kan planera, genomföra och utvärdera sitt arbete, dvs. ta ansvar för hela inlärningsprocessen. Därtill kan studeranden sätta upp mål, välja material, arbetsmetoder och tekniker. Autonomi och livslång inläring går hand i hand. Studerandens autonomi är inte ändå medfödd så det måste läras in. Enligt Trim (citerad i Rebenius 1998, 31) kan ingen läroanstalt erbjuda all information och alla kunskaper som studerandena kommer att behöva i framtiden. Att tillägna sig en autonom inställning i förhållande till lärandet är kanske det viktigaste som studeranden kan lära sig i skolan. (Rebenius 1998, 30–31.)

3.4 Självbedömning och reflektion

För att studeranden kan ta mera ansvar för sitt lärande måste han eller hon veta hur inlärningsprocessen går till och hur man lär sig. Självbedömning och reflektion ger verktyg för både autentisk bedömning och elevautonomi.

Vid självbedömning tar var och en ansvar för sitt eget arbete. Man ställer sina egna mål för inläringen, skaffar och bearbetar information för att nå sina mål samt utvärderar och utvecklar sina egna slutsatser och följderna av sitt arbete. (Linnakylä 1993, 81–84.) Enligt Ruohotie (1998, 12–13) stödjer självbedömningen självständighet och ansvarskänsla. När en studerande bedömer sina arbeten, måste han eller hon begrunda vilka sina starkaste och svagaste sidor är, vad man borde satsa mera på och hur man skulle göra det. Viktigt med självbedömningen är att göra studeranden medveten om hela inlärningsprocessen samt vars och ens egen aktiva roll i den. Självbedömningen hjälper studeranden med att se inläringen som en livslång process och att märka att studieresultaten beror på vars och ens eget arbete, aktivitet och val av ändamålsenliga studiestrategier. (Linnakylä 1994, 13.)

I självbedömning ingår reflektion, som ser inläringen som en process i vilken individen börjar tänka aktivt och lär sig av sina egna tidigare erfarenheter (Yrjönsuuri 1995, 7). Enligt Knights (citerad i Lammi 2002, 29) är reflektionen ofta en omedveten process i vilken man börjar analysera sina egna handlingar i relation till målen och resultaten. Selander (1999, 5) påpekar ändå att reflektionen inte endast är en psykisk funktion, utan kräver en social växelverkan som ger stimulans till reflektionen.

Schmidt (citerad i Tornberg 1999, 72) ser reflektionen som medvetenhet på fyra nivåer. Medvetenhet som avsikt tyder på förmågan att skilja på det som man lär sig avsiktligt och det som man råkar lära sig av en tillfällighet. När det man vill lära sig står i fokus talar Schmidt om medvetenhet som uppmärksamhet. Medvetenhet som medveten kunskap är det fråga om då reflektionen inriktar mot språkets formella uppbyggnad och funktion. Vid planering, genomförande och utvärdering av arbetet talar Schmidt om medvetenhet som kontroll.

I undervisningskontext ses reflektionen som verktyg för att följa den egna språkutvecklingen, för att känna sig själv och för att hitta den lämpligaste individanpassade inlärningsstrategin. När studeranden blir medveten om sin egen inläring, kan han eller hon göra medvetna val

med avseende på sina studier. (Linnakylä 1993, 81–84.) Reflektionen kan rikta sig inte bara till innehållet i undervisningen utan till arbetsmetoder, inlärningsmiljö eller –kontext, studerandens egen roll i inlärningsprocessen samt till studerandens egna känslor (Kohonen 2000b, 37).

Den reflektiva inläraren är ganska nära den autonoma inläraren. Den reflektiva inläraren tar ansvaret för sitt eget arbete och kan planera och utvärdera det. Vid reflektionen förutsätts det att studeranden är medveten om sina egna erfarenheter, inlärningsresultat samt de känslor, attityder och uppskattningar som hör ihop med inlärningsituationen. En reflektiv studerande kan samspela med klasskamraterna och läraren samt utvärdera lika väl sina egna som också andras prestationer (Linnakylä 1994, 20–24).

4 PORTFOLIOMETODIK

4.1 Begreppet portfolio

Portfölj har länge varit ett välkänt begrepp inom konst- och reklamvärlden och under de senaste åren har portföljer börjat användas i undervisningssammanhang i såväl i grundskolan som på universitetsnivån. Portfoliomethodiken stöder både referensramens funktionella synvinkel och den konstruktivistiska inlärningsuppfattningen för det betonar studerandens egen roll i inläringen och bedömningen samt visar vad studeranden i praktiken kan göra med sin språkfärdighet.

I undervisningskontexten avses med en portfölj studerandens egen samling av studiearbeten som på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt representerar hans eller hennes utveckling och kunnande och som han eller hon själv har sammanställt samt utvärderat under loppet av studierna. I sin portfolio kan studeranden även berätta om studiekontexten, presentera de bästa arbeten och motivera varför han eller hon just har valt dem. Ytterligare ska portfolion innehålla en slutbedömning där studeranden beskriver sin inlärningsprocess; hur den har lyckats, vilka som är studerandens starkaste och svagaste sidor, hur studeranden har utvecklat sig samt vilka mål studeranden sätter för framtiden. (Linnakylä 1994, 10; Taube 1998, 11–12.)

4.1.1 Syfte

Syftet med språkportfolion är att utveckla studerandens ansvarstagande för sin egen inläring och lära studeranden observera den egna språkinläringen och språkutvecklingen. Då blir studeranden allt mer medveten om sina kompetenser och hur de behöver utvecklas. (Pollari 1994, 54; Taube 1998, 16–17.) När studeranden gallrar bland och bedömer sina arbeten och sin inlärningsförmåga, lär han eller hon sig också mycket om själva inlärningsprocessen och självstyrelsen. Studeranden märker att studieresultatet beror på eget arbete, aktivitet och val av ändamålsenliga studiestrategier. Syftet är att man börjar betrakta sina arbeten mera kritiskt men man är också stolt över sina erfarenheter, kunskaper, framgång och framåtanda. (Linnakylä 1994, 13–14; Ellmin 2005, 6–7.)

Enligt Taube (1998, 17) är portfolion också ett bra verktyg att dra nytta av studerandenas vardagliga erfarenheter i undervisningen. Problemet är ofta att studerandena inte ser sammanbandet mellan kunskaperna de lär sig i skolan och de kunskaper och färdigheter de behöver i vardagslivet just då eller i framtiden. Portfolion ger möjligheten att sammanbinda de två aspekterna med varandra.

Enligt Ellmin (2005, 7) ger portföljarbetandet möjligheten för en lärare att bättre beakta studerandenas intressen, erfarenheter, utveckling samt deras individuella behov i undervisningen (jfr också Randell 1999, 22 och Lammi 2002, 114–125). När studerandena själva väljer de arbeten som de vill innesluta i portfolion, kan bedömningskriterierna vara mycket annorlunda i jämförelse med lärarens kriterierna. Studerandena kan välja arbeten eftersom de är trevliga eller intressanta medan läraren ofta väljer det bästa arbetet enligt felfriheten. (Linnakylä 1994, 23.) Med hjälp av portfolion kan läraren se studerandens synpunkt och bli bättre bekant med sina studerande. Studerandena, för sin del, förbinder sig bättre till studierna eftersom de får berätta om sådana saker och välja sådana arbeten som är viktiga för dem. Detta ger ett motiverande syfte för språkportfolioarbetet såsom Lammi (2002, 147) konstaterar.

Linnakylä (1994, 14–15) tillägger att portfolioarbetet ger också möjligheten till differentieringen eftersom det stöder inläringen och bedömningen av både de begåvade och svagare studerandena. Med hjälp av portfolion kan de begåvade studerandena sätta högre mål och utföra extra krävande uppgifter. För de svagare studerandena ger portföljen möjligheten att visa att de verkligen försöker utveckla sina språkkunskaper och att det finns vissa delområden de redan är goda på. Känslan att man lyckas främjar deras självkänsla och motiverar dem att arbeta.

4.1.2 Funktion

Portfolion har en rapportrande och en pedagogisk funktion. Den *pedagogiska funktionen* omfattar reflektion och självbedömning, som hjälper studeranden med att bli medveten om sina egna erfarenheter, inlärningsmetoder och –resultat, känslor samt attityder och uppskattningar som hör ihop med språkinläringen. (Kohonen 1998, 41–42; 2000a 22–24.) Eftersom studeranden själv samlar in och bedömer alla sina arbeten, blir han eller hon också bekant med hela inlärningsprocessen. När studeranden ser sina starkaste och svagaste sidor

och lär sig planera sitt eget arbete, förbättrar studerandens självkänedom och han eller hon börjar ta mera ansvar för sitt eget lärande i ett livslångt perspektiv. (Linnakylä 1994, 13–14; 1996, 108.) Dessutom ökar portfolioarbetet studerandens motivation så att han eller hon förbättrar sin förmåga att kommunicera på olika språk, lär sig flera språk och söker och utvecklar sina flerspråkiga och interkulturella erfarenheter och kontakter. (Kohonen 2000a 108; Nyman & Wester 19.1.2006 kl. 17.36, 12.)

Den *rapporterande funktionen* är viktig just för studerande i gymnasierna, i yrkesskolorna och vid högskolorna. Den rapporterande funktionen syftar på att göra det lättare att överföra information om en persons språkkunskaper mellan skola och hem, mellan olika skolor och mellan arbetsgivare. (Kohonen 2000a, 23; Nyman & Wester 19.1.2006 kl. 17.36, 11.)

4.2 Verktyg för utvärdering

Förutom att en portfolio är ett verktyg för inläring är den också ett verktyg för utvärdering. Arbeten som studeranden samlar in i portfolion är autentiska inlärningsarbeten som återspeglar de inlärningsprocesser, -strategier och tänkesätt som är typiska för studeranden. Ytterligare återspeglar arbeten åtminstone indirekt studerandens motivation, självkänsla, ansvarskänsla och framför allt utveckling. I portfolioarbetet blir utvärderingen då en väsentlig del av undervisningen. (Linnakylä 1994, 12; Taube 1998, 19–20.)

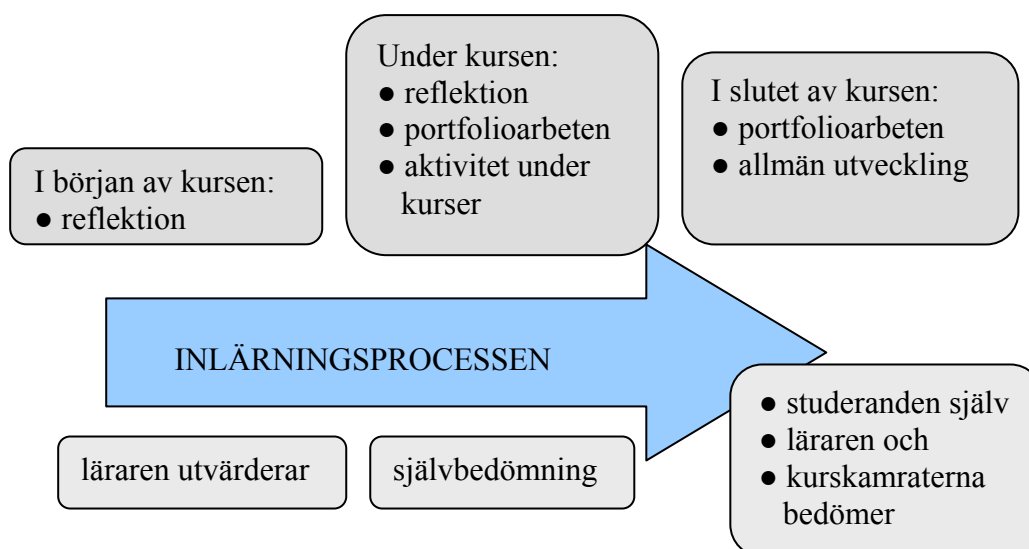
I portfolioarbetet har studeranden en stor roll också i utvärderingen och bedömningen. Studerandena och läraren sätter kriterierna för bedömningen tillsammans när de bestämmer hur arbetena ska bedömas och vilka faktorer som kommer att påverka bedömningen. (Taube 1998, 20) Studeranden får själv välja de bästa arbetena i sin portfolio, utvärdera sitt arbete och ge även ett vitsord med en motivering för sitt förslag. På det viset kan studerandena bättre visa sina kunskaper, intressen, värderingar och mål och i stället för ett rätt svar kan det finnas många olika synvinklar. Enligt Lammi (2003, 15) ökar studerandenas motivation att arbeta om provet inte ensamt bestämmer om kursbetyget.

Sifferbedömningen kan användas i portfolioarbetet men ett lämpligare sätt att utvärdera portfolioarbetet är en verbal bedömning. I bedömningen ska man beakta inte bara slutresultatet utan hela studieprocessen. Viktigt är att man utvärderar studerandens

beskrivningar av sin egen inlärningsprocess och sina inlärningsstrategier, självbedömning och reflektion samt studerandens allmänna utveckling i förhållande till hans eller hennes egna tidigare studieresultat och –strategier. (Linnakylä 1994, 12–15, 26; Ellmin Cederholm, Ellmin & Ellmin 2005, 18.)

4.3 Att arbeta med portfolio

Undervisningsplanen eller kursinnehållet sätter ramarna för portfolioarbetet men studerandena deltar aktivt i hela inlärningsprocessen. Studieperioden i portfolioarbetet kan variera från en vecka till ett helt skolstadium och det viktigaste med arbetet är ju att följa uppväxten och utvecklingen hos en individ under en längre tidsperiod (Linnakylä 1994, 11). I följande figur illustreras undervisningsprocessen i portfolioarbetet:

Figur 3 *Inlärningsprocessen i portfolioarbetet*

Eftersom studerandena har olika förutsättningar att arbeta självständigt och ta ansvar för sitt eget arbete, är lärarens roll som handledare större i början av portfolioarbetet, såsom figur 3 visar. Före arbetet är det viktigt att läraren redogör vad portfolion är och hur man arbetar med den. Studerande och lärare kan tillsammans bestämma om de allmänna mål och teman som kommer att behandlas och i vilken omfattning man kommer att arbeta med uppgifterna under arbetsperioden. Dessutom kan studerandena och läraren tillsammans bestämma vilka arbetsmetoder man ska använda och hur arbeten kommer att utvärderas. (Linnakylä 1994, 17–18; Taube 1998, 24.) Enligt Pollari (1994, 55) är det viktigt i portfolioarbetet att alla kan

känna sig lyckade och därför måste man ta hänsyn till skillnaderna mellan olika studerande när man sätter kriterierna för bedömningen.

Före arbetet reflekterar varje studerande inlärningsinnehållet samt sin egen roll i inläringen. Studeranden kan fundera på kunskaper och färdigheter som han eller hon redan har samt sätta sina egna mål för kursen. Alla studerande utarbetar en plan och en tidtabell för att visa hur de ska nå sitt mål. Redan i början av kursen är det viktigt att planera vilka arbetsmetoder man ska/vill använda och vilka slags arbeten man ska göra. Ju bättre man har planerat sitt arbete och sina mål, desto högre blir studerandenas motivation att arbeta under kursen. (Pollari 1994, 54–55; Takala 1997, 95; Niikko 2001, 74.)

Under kursen får studerandena göra och lämna in sina arbeten självständigt. Arbeten kan vara både skriftliga och muntliga såsom Linnakylä (1994, 11) och Pollari (1994, 57) påpekar. Portfolion kan innehålla lika väl individuella som gemensamma arbeten, som kan basera sig på ett eller flera ämnen som man studerar i skolan. Enligt Taube (1998, 13) kan man integrera språkinläringen också utanför skolan genom att ta med arbeten som har med fritiden och hobbyerna att göra. Läraren kan ge både muntlig och skriftlig respons på arbeten men studerandena måste också själva reflektera över sina prestationer och sina språkkunskaper. Man kan beskriva hurdana framsteg man har tagit samt vad man även kunde ha gjort bättre. Man kan också begrunda hur man har kunnat hålla tidtabellen, hurdan språkinlärare man är samt vilka de mest effektiva arbetsmetoderna är för en. Under lektionerna är det också möjligt att ge studerandena möjlighet att utvärdera varandras arbeten. (Pollari 1994, 59; Takala 1997, 95; Lammi 2002, 47–48.)

I slutet av kursen samlar studerandena ihop de bästa arbeten. Formen för portföljen får studerandena själv bestämma. Portföljen kan utformas som en mapp, portfölj, videofilm, diskett, cd, webbsida, kassett eller samling föremål osv. Viktigast i portföljen är ändå inte formen utan produktions-, urvals- och bedömningsprocessen. (Pollari 1994, 56–57; Taube 1998, 13.) I portföljen reflekterar studerandena över inlärningsprocessen samt sitt eget arbete under kursen. Man återkallar i minnet de mål som man satt i början av kursen och bedömer hur man har nått målen. Man kan även beskriva hurdan inlärningsprocessen har varit, hur man har utvecklat, hurdana problem man har haft samt hur man har löst problem. Om man begrundar vilka de viktigaste och mest intressanta arbeten är, är det lika viktigt att fundera

hur man skulle ha förbättrat sina arbeten och vilka mål man sätter för framtiden. (Linnakylä 1994, 21–22; Takala 1997, 95; Lammi 2002, 49.)

I slutet av perioden ger läraren respons på hela arbetet och senast i slutet presenteras portföljerna också för kurskamraterna. På det viset får studerandena träna sin samarbetsförmåga samt lära sig att utvärdera också andras prestationer. När studeranden erfar att hans eller hennes åsikter är betydelsefulla för andra, förstärker det hans egen ansvarskänsla (Taube 1998, 17). Kurskamraternas återkoppling på arbeten stöder också lärarens handledning och utvärdering (Kohonen 2004, 11). I portfolioarbetet har studerandena också möjlighet att ge respons på läraren. Denna information kan läraren använda för att utveckla både kursen och sitt eget arbete. (Lammi 2002, 49; Ellmin & Ellmin 2005, 18.)

5 EUROPEISK SPRÅKPORTFOLIO

5.1 Syfte

Europeisk språkportfolio (ESP) anknyter nära till GER. Språkportfolion lanserades under det Europeiska språkåret (2001) och används för närvarande av språkstudierande på alla nivåer inklusive grundskola, gymnasium, universitet, vuxenutbildning, fortbildning och andraspråksinläring i många av Europarådets medlemsländer. (Kohonen 2000a, 24–25; Nyman & Wester 19.1.2006 kl. 17.39.)

Syftet med den Europeiska språkportfolion är att stödja Europarådets strävan efter att främja den europeiska kulturella identiteten och utveckla en ömsesidig förståelse bland människor från olika kulturer. Dessutom vill Europarådet garantera de europeiska medborgarnas status genom att bevara och främja kulturell och språklig mångfald. (Kohonen 2000a, 18–19; 2004, 9; Inet 6, 19.1.2006 kl. 17.39.)

Ett konkret syfte med ESP är att ge människorna möjlighet att uppehålla ett tidsenligt dokument om sin egen språkinläring och sina egna interkulturella erfarenheter. ESP ger möjlighet att visa vad man kan i andra språk, att förstå vad man har lärt sig och vad man behöver lära sig mer, att få hjälp att lära sig det språk man behöver för att klara av olika uppgifter och att visa för lärare, andra utbildningar och arbetsgivare vad man kan. Europarådets avsikt är att ESP ska utveckla individens språkinläring och interkulturella färdighet, uppmuntra till att lära sig flera språk och underlätta människornas rörlighet i Europa. I och med att en persons språkfärdighetsnivåer är relaterade till ett och samma system, GER, blir det lättare för en individ i olika länder att kunna jämföra sina språkliga kompetenser mot samma internationella standardnivåer. (Nyman & Wester 19.1.2006 kl. 17.44; Inet 6, 19.1.2006 kl. 17.44.)

5.2 Huvudprinciperna för Europeisk språkportfolio

Följande huvudprinciper bildar grunden för den Europeiska språkportfolion och styr sådana organisationers och lärares arbete, som har förbundit sig till att delta i det europeiska språkportfolioarbetet (Kohonen 2003, 10).

1. Språkportfolion är ett verktyg som främjar studerandens plurilingualism och multikulturalism.
2. Språkportfolion är studerandens egendom.
3. Språkportfolion uppskattar studerandens språkliga och interkulturella kompetens samt deras interkulturella erfarenheter oberoende av om kunskaperna är formellt eller informellt skaffade.
4. Språkportfolion främjar studerandens autonomi.
5. Språkportfolion har en pedagogisk och en rapportrande funktion.
6. Språkportfolion baserar sig på den Gemensamma europeiska referensramen för språk och dess språkfärdighetsnivåer.
7. Språkportfolion uppmuntrar studerandena till självbedömning samt stöder myndigheternas bedömning.
8. Språkportfolion innehåller de gemensamma delarna, som gör den jämförbar i hela Europa.
9. Språkportfolion uppmuntrar till inläring i ett livslångt perspektiv.
10. Språkportfolion kan sammanställas på olika sätt beroende av studerandens ålder och syftet med undervisningen eller kontexten.

Huvudprinciperna för den Europeiska språkportfolion baserar sig på samma värderingar som GER och de moderna teoretiska synpunkterna i undervisningen och därför är portföljen en välpassande arbetsmetod för språkundervisningen vid yrkeshögskolor.

5.2 Språkportfolios olika delar

Den Europeiska språkportfolios form följer de huvudprinciper som Europarådet har givit. Portföljen består av tre delar: Språkpass (Passport), Språkbiografi (Language Biography) och Dossier. Utformningen av de två sistnämnda delarna kan variera men formen för Språkpasset är standardiserad för passet ska vara internationellt gångbart. (Kohonen 2000a, 15–16.)

Språkpasset innehåller en förteckning över officiella examina och betyg i språk samt självbedömning enligt de europeiska referensramarna. Språkpasset kan visas upp för en arbetsgivare och det ger en snabb överblick över innehavarens språkfärdigheter, praktiska erfarenheter av språken i bruk samt hur väl man behärskar språken i en överskådlig

språkfärdighetsprofil enligt nivåerna i GER (A1–C2). (Nyman & Wester 19.1.2006 kl. 17.45; Inet 7, 6 , 19.1.2006 kl. 17.45.)

I *Språkbiografen* förbereds det som ska föras in i Språkpasset. I biografen dokumenterar innehavare alla språkfärdighetsrelaterade erfarenheter på främmande språk och bland främmande kulturer. Den första delen av den tudelade språkbiografen omfattar språkinlärningsprocessen och bakgrunden till språkinläringen. Denna del innehåller information om studier utomlands, utländsk språkpraktik samt studier och andra faktorer som påverkar språkfärdighet och kulturkänedom. I den andra delen koncentrerar man sig på att begrunda inlärd främmande språk och kulturer samt utveckling av självbedömningsfärdigheterna. Detta hjälper till att planera, bedöma och reflektera över den egna språkinläringen och utvecklingen. (Inet 7, 7; Nyman & Wester 19.1.2006 kl. 17.45.)

I *Dossiern* samlar studeranden ett urval av sina muntliga och skriftliga arbeten. Arbetsportfolion ska vara aktuell så att innehavaren hela tiden lägger till nytt och tar bort gammalt material. Portfolion indelas i två delar som kompletterar varandra. Inlärningsmappen innehåller allt material som har med inläring och evaluering att göra. Rapporteringsportfolion sammanställs vid behov och är en sammanfattning av några få muntliga och skriftliga prov samt giltiga betyg. (Inet 7, 7; Nyman & Wester 19.1.2006 kl. 17.45.)

I undervisningen kan de enstaka delarna samlas isänder. På en kurs kan studerandena bekanta sig med officiella examina och betyg i språk samt språkfärdighetsnivåerna för att kunna samla sitt språkpass och på en annan kurs kan de sätta sig in i språkfärdighetsrelaterade erfarenheter på främmande språk och kultur för att kunna skriva sin språkbiografi. I skolundervisningen samlar studerandena vanligen ett urval av sina muntliga och skriftliga arbeten i form av en arbetsportfölj eller en dossier. Det är ändå viktigt att framhäva att språkportfolion inte behöver vara en del av bara ett språk eller en kurs utan olika delarna kan bearbetas på olika kurser och på olika språk så att portföljen omfattar så mycket information om studerandenas språkkunskaper och erfarenheter som möjligt.

6 STUDIER VID JYVÄSKYLÄ YRKESHÖGSKOLA

6.1 Utbildningsprogrammet

Eftersom portföljarbetet baserar sig på utbildningsprogrammet och kursinnehållet är det nödvändigt att redogöra för de viktigaste mål som utbildningen vid yrkeshögskolan har inom turistbranschen och i språkundervisningen vid Jyväskylä yrkeshögskola.

De allmänna målsättningarna för studier som leder till yrkeshögskoleexamen har specificerats i § 2 i yrkeshögskoleförordningen 352/2003 (Inet 8, 19.1.2006 kl. 17.46). Dessutom har de olika utbildningsprogrammen branschspecifika målsättningar.

Yrkeshögskoleutbildningen i Jyväskylä inriktar sig på utbildningen av yrkesmässiga experter för något specifikt uppgiftsområde i arbetslivet. Studierna ger förutsättningarna för att aktivt följa och utveckla det egna yrkesområdet samt grunden för internationell verksamhet inom den egna branschen. Utbildningen syftar till att ge tillräckliga färdigheter för kommunikation och språk samt uppmuntrar till inläring på ett livslångt perspektiv. (Inet 8, Tutkintosäntö 9 §, 19.1.2006 kl. 17.46.)

Målet för utbildningsprogrammet för turism är att ge studeranden omfattande och mångsidiga kunskaper och färdigheter som behövs i en inhemsk och internationell verksamhetsmiljö. Syftet är att studerandena lär sig sådana färdigheter som krävs för att utveckla och producera service av god kvalitet. Betoningen i utbildningsprogrammet ligger på resebyrå- och försäljningsorganisationer, hotell- och restaurangtjänster, mötes- och konferensorganisationer, programservice samt trafikbolag. Undervisningen ger också möjligheten till att man kan specialisera sig t.ex. på landsbygdsturism, internationell turism eller på kongress- och hotellverksamhet. (Inet 9, 19.1.2006 kl. 17.47.)

6.2 Språkstudierna vid Jyväskylä yrkeshögskola

Vid Jyväskylä yrkeshögskola skall varje studerande lära sig det andra inhemska språket samt antingen engelska, tyska, franska eller ryska som andra främmande språk. I sin helhet utgör språkstudierna minst 9 studiepoäng, dvs. det andra inhemska språket 3 studiepoäng samt ett

annat främmande språk 3 studiepoäng. Därtill kan man välja spanska eller italienska inom gruppen för valfria studiehelheter. (Inet 10, 19.1.2006 kl. 17.50.)

I de för alla gemensamma språkstudierna bör studeranden uppnå en sådan färdighet i de inhemska språken, som motsvarar den språkkunskap som krävs enligt lag (424/2003, 6 §) av statens tjänstemän inom ett tvåspråkigt tjänsteområde (Inet 11, 4.1.2006 kl. 12.49).

Är högskoleexamen enligt lag eller förordning behörighetsvillkor för en statlig anställning, krävs vid tvåspråkiga myndigheter utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i befolkningsmajoritetens språk inom myndighetens ämbetsdistrikt samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i det andra språket. Vid en enspråkig myndighet krävs utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i myndighetens språk samt nöjaktig förmåga att förstå det andra språket.

Ytterligare krävs det en sådan muntlig och skriftlig färdighet i ett eller två språk, som är nödvändig med tanke på utövandet av yrket och för den yrkesmässiga utvecklingen. (Inet 8, Tutkintosäntö 14 §, 19.1.2006 kl. 17.51.)

6.2.1 Svenskan vid Jyväskylän yrkeshögskola

Vid Jyväskylän yrkeshögskola följer undervisningen i svenska de målsättningar som utbildningsprogrammet och examensstadgan förutsätter. Utöver den obligatoriska kursen får studerandena också välja en valfri fördjupande kurs i svenska. Syftet med undervisningen i det andra inhemska språket är att utveckla den fackliga språkfärdigheten samt de yrkesmässiga studierna. Undervisningen består av muntliga och skriftliga uppgifter, som tar hänsyn till olika kommunikationssituationer i arbetslivet. Under kursen genomgår studerandena en lärobok och därtill lär de sig att använda olika hjälpmedel, såsom ord- och grammatikböcker, i inläringen. Enligt Jokisalo (personlig kommunikation 26.4.2005) ska studerandena i slutet av kursen ha nått färdighetsnivå B2.

6.2.2 Yrkessvenska

Undervisningsmaterialet för portfolioarbetet som i den här avhandlingen produceras är riktat till den enda valfria fördjupande kursen. Omfånget av kursen Yrkessvenska är tre studiepoäng, som innehåller 40 kontakttimmar. Kursen syftar till att fördjupa

språkkunskaperna inom studerandenas egen bransch samt hjälpa studerandena att aktivt utveckla sin språkfärdighet. För att genomgå kursen, måste studerandena delta i kontaktlektionerna, utföra alla uppgifterna och avlägga en skriftlig examen. (Inet 12, 19.1.2006 kl. 17.51.)

7 UNDERVISNINGSMATERIALET

7.1 Utgångspunkter

Undervisningsmaterialet för portfolioarbetet som i den här avhandlingen produceras är riktat till den enda valfria fördjupande kursen. Omfånget av kursen Yrkessvenska är tre studiepoäng, som innehåller 40 kontakttimmar. Syftet med kursen är att fördjupa språkkunskaperna inom studerandenas egen bransch samt hjälpa studerandena att aktivt utveckla sin språkfärdighet. Under lektionerna bekantar studerandena sig med nutida trender och företeelser på det framtida yrkesområdet samt analyserar och diskuterar dem på svenska. (Inet 12, 19.1.2006 kl. 17.51.)

De teoretiska synpunkterna som ligger bakom GER och portfoliomethodiken samt undervisningsplanen vid Jyväskylä yrkeshögskola utgör grunden för undervisningsmaterialet. Både ramen och de finska undervisningsplanen baserar sig på likadana värderingar, där demokratin, den multi- och interkulturella medvetenheten samt ansvarigheten och inläringen på ett livslångt perspektiv betonas och därför passar de väl ihop (Huttunen & Jaakkola 2004, 11). Portfoliouppgifterna har formulerats på det sättet att de varken stöder kontaktundervisningen eller lyfter fram sådana teman som man inte hinner gå igenom under lektionerna.

I denna forskning koncentrerar jag mig på att producera skriftligt läromaterial och därför förväntas studerandena sammanställa sin portfolio i en skriftlig form. Annars får studerandena ganska fritt välja vilka metoder de använder och hur de förverkligar sina arbeten. Dessutom att övningarna ger en stor valfrihet för studerandena att öva dessa färdigheter och kompetenser som de själva vill och visa sina intressen, ger de också möjligheten för studerandena på olika färdighetsnivåer att sätta mål som är lagom utmanande för dem. I många fall kan det också vara nyttigt för studerandena att arbeta parvis. I sådana fall har det tillagts en påminnelse om samarbetet ("Du kan arbeta parvis!") under övningsrubriken.

7.2 Innehåll

Som introduktion till kursen och undervisningsmaterialet presenteras kursen och dess syften först i materialet. I den inledande delen presenteras också viktiga saker som läraren och studerandena ska diskutera tillsammans före kursen. Före arbetet är det viktigt att göra upp allmänna spelregler och redogöra för vad GER och Europeisk språkportfolio är och hur man arbetar med den, vad självbedömningen och reflektionen betyder, hur arbetena bedöms, hurdana mål man sätter för kursen samt vilken tidtabell man ska ha. Materialet innehåller också en klar beskrivning av portföljinnehållet, där alla delar av studerandenas portföljer presenteras.

Undervisningsmaterialet består av sex övningar, som presenteras närmare i fortsättningen. Studerandenas portföljer kommer att bestå av åtminstone fyra övningar. En uppgift ska studerandena välja bland sina tidigare arbeten eller bland essäer från andra kurser eller tidigare studier (gymnasiet/yrkesskolan). Om de inte har några gamla arbeten, kan de också formulera en idékarta om sina svenskstudier vid yrkeshögskolan. Studerandena ska välja tre övningar från materialpaketet och en av dem ska studerandena behandla som ett exempel på processen. Studerandena ska reflektera över varje uppgift som de inkluderar i portfolion. I materialet finns det frågor som hjälper studerandena med reflektionen. Till reflektionen av processövningen bifogar studerandena alla anteckningar, dokument, utkast och responser, som de har fått. De ska beskriva sin inlärningsprocess och berätta hur de har arbetat under kursen. Dessutom ska studerandena skriva en inledning och sammanfattning för portfolion. I materialet finns det också nyttiga tips och frågor som studerandena kan utnyttja, när de skriver inledningen eller sammanfattningen. Sist i materialet finns bedömningskriterierna, skalan för självbedömningen och bedömningsblankett, som både studeranden själv och läraren fyller i.

7.3 Syfte

Undervisningsmaterialet syftar till att erbjuda mångsidiga portfoliouppgifter som kan anpassas till olika yrkesområden. Med materialet utvecklas studerandenas generella och kommunikativa kompetenser och syftet är att bekanta studerandena med olika kommunikativa situationer och funktioner som de möter i arbetslivet.

Undervisningsmaterialet följer samma huvudprinciper som Europarådet har satt för den Europeiska språkportfolion. Under arbetsperioden hinner studerandena producera material bara för inlärningsmappen i dossiern. I fortsättningen kan studerandena samla ihop alla delar av den Europeiska språkportfolion och då kan de använda arbeten, som har producerats under denna period, som material för att sammanställa en rapporteringsportfolio.

I undervisningen ska läraren välja texter och utarbeta uppgifter från sådana livsområden, som är nyttiga för studeranden i det verkliga livet och i det framtida arbetet (EV 2003, 75–76). Därför koncentrerar denna avhandling sig på det fackliga området som är det viktigaste med avseende på studerandenas arbete inom turistbranschen. Övningarna efterbildar autentiska situationer och baserar sig på referensramens förslag om de situationer som kan vara nyttiga för studerandena inom turistbranschen. Genom att erbjuda aktuella och på det viset meningsfulla och intressanta uppgifter hoppas att motivera studerandena att lära sig svenska.

I undervisningsmaterialet betonas lika väl produktion, förståelse, interaktion som förmedling. Övningarna betonar den språkliga utvecklingen i grammatik och vokabulär, den språkliga riktigheten, förmågan att använda språk på ett rätt sätt i olika situationer och förmågan att lära sig att använda sina kunskaper över språk- och ämnesgränser. Såsom Puskala (2004, 16) föreslår drar man nytta av studerandenas tidigare kunskaper om olika texttyper och om den egna branschen. Övningarna uppmuntrar studerande också till att söka tilläggsinformation om hur de uppför sig och kommunicerar i olika situationer och att använda denna information när de gör sina arbeten.

Övningarna syftar till att stöda studerandens autonomi. Övningarna gör studeranden medveten om hela inlärningsprocessen och de betonar studerandens egen aktiva roll i inläringen och bedömningen. Studeranden förväntas reflektera över sig själv som språkinlärare och sin inläring och på så sätt bli allt mer medveten om vilka kompetenser han eller hon har och vilka som behöver utvecklas. I reflektionen ska studeranden begrunda mycket grundligt resultaten i förhållande till sina mål samt tänka på sina arbetsmetoder och hur effektiva de är. Kritiskt förhållande till de egna arbetena är önskvärt men med reflektionen syftar man också till att uppmuntra studeranden att vara stolta över sina kunskaper och framgång.

Övningarna uppmuntrar studeranden också att planera och ta ansvar för den egna språkinläringen och språkutvecklingen. Studeranden ska självständigt välja uppgifterna samt bestämma i vilken takt och ordning han eller hon vill göra uppgifterna. Läraren har bara en handledande roll. Syftet är att studeranden förstår att studieresultaten beror på eget arbete och aktivitet och börjar aktivt tänka på hela inläringen som en livslång process. Den sociala kommunikationen spelar också en viktig roll i övningarna. Studeranden uppmuntras samarbeta, ge respons på varandras arbeten samt utbyta tankar med andra kurskamrater så att de båda parterna kan utveckla sitt eget tänkande och sina idéer samt hjälpa varandra i problemlösningen. Övningarna passar väl för studerandena i olika språkfärdighetsnivåer. De begåvade studerandena kan sätta högre mål för sig själva och använda mera tid att söka information samt använda olika källor, medan de svagare studerandena kan dimensionera arbetet för sin nivå och använda färre källor, varav flera kan vara finskspråkiga.

7.4 Bedömning

Bedömningskriterierna på kursen baserar sig på undervisningsplanen och referensramens språkfärdighetsnivåer, av vilka studerandena borde nå åtminstone nivå B2. Utvärderingen pågår under hela kursen och studeranden deltar aktivt i bedömningen. Studeranden ska självbedöma och reflektera över alla sina uppgifter samt ge sitt betygsförslag. Eftersom självbedömningen och reflektionen kan i sin helhet vara svåra för några studerande, har det utformats en blankett (BILAGA 11) som innehåller de viktigaste frågorna. De hjälper studerandena att reflektera över sin inläring under denna kurs.

Färdighetsnivåerna har anpassats till vitsorden och varje studerande får en kopia av ramens ursprungliga beskrivningar både på svenska och på finska (BILAGA 14 och 15) så att självbedömningen blir lättare för dem. Varje övning bedöms för sig själv och kursbetyget består av medeltalet av de fyra arbetena och studerandens aktivitet under lektionerna. I utvärderingen användas portfolion som grund för sifferbedömningen och då behöver studerandena inte avlägga någon skriftlig examen. Detta kan motivera dem att använda mera tid för sina portfolioarbeten.

7.5 Övningar

Undervisningsmaterialet består av sex övningar (se BILAGA 5–10), varav studerandena själva får välja tre som är mest intressanta eller nyttigaste för dem. Övningarna består av två delar: den inledande delen och den egentliga övningen. I den första delen presenteras temat, syftena samt bedömningskriterierna. I presentationen motiveras varför övningen är viktig för studerandena i turistbranschen i framtiden. I den andra delen finns anvisningar steg för steg om hur uppgiften genomförs. Båda delarna kan innehålla bilder, tips och länkar som kan vara nyttiga för studeranden. Såsom den konstruktivistiska inlärningssynen föreslår, betonas studerandens förmåga att söka information i övningarna. Dessutom har övningarna formulerats på så sätt att de bekantar studeranden med mycket olika teman samt olika texttyper och deras krav. Övningarna är ganska omfattande och består av flera deluppgifter. De kräver kreativitet och problemlösning och uppmuntrar studeranden att bekanta sig med olika källor.

7.5.1 Övning 1: Sök arbete

Arbetsökning en situation som varje studerande möter åtminstone en gång i livet. På arbetsmarknaden finns det massor av arbetstagare som har goda meriter men alltid anställs inte den som har bästa kunskaper utan den som bäst kan marknadsföra sig. Därför är det viktigt att utveckla kunskaper i arbetsökningen. Syftet med övningen är att aktivera studeranden att söka information och lösa problem självständigt. Dessutom vill övningen bekanta studeranden med olika informationskanaler, genom vilka han eller hon får veta om lediga arbetsplatser. Övningen är också avsedd att hjälpa studeranden att formulera ett tydligt ansökningsbrev, som består av en ansökning och ett CV.

I övningen ska studeranden söka information om arbetsökning på Internet. Han eller hon ska ta reda på de riktlinjer och generella krav som har ställts på ett formellt ansökningsbrev och för ett CV. I anvisningarna ges det nyttiga länkar, varifrån studeranden kan börja söka information om arbetsökningen. I fortsättningen kommer han eller hon också att söka lediga platser i tidningar, på Internet eller på arbetsförmedlingen. Med hjälp av den information som studeranden har hittat ska han eller hon formulera en ansökan som säljer, övertygar och följer de formella krav som är väsentliga i ansökningsbrevet. Till sist ska studeranden utforma ett

informativt CV eller uppdatera det gamla och samla ihop ansökningsbrevet med alla relevanta bilagor.

I övningen använder studeranden receptiva färdigheter när han eller hon söker information och går igenom skriftligt material för att få en allmän uppfattning om temat och för att söka en lämplig, ledig arbetsplats. Som produktiv språkanvändare formulerar studeranden själv en sådan ansökan och ett sådant CV, som följer de riktlinjer och generella krav som har ställts på ett formellt ansökningsbrev. Informationssökningen kan också kräva interaktion om studeranden uträttar ärenden med en tjänsteman på Arbetskraftsbyrån.

Av de generella kompetenserna betonas de heuristiska kunskaperna och förmågan att lära sig i övningen. Studeranden måste kunna observera, hitta, analysera och förstå ny information samt använda olika strategier och material i inläringen. Förmågan att kunna använda datorn är en praktisk förutsättning för att formulera ett ansökningsbrev. Om studeranden bestämmer sig för att söka arbete utomlands behöver han eller hon också interkulturell förståelse och sociokulturella kunskaper så att han eller hon känner till målspråkskulturen och dess typiska drag. Då kan han eller hon formulera ett sådant brev som arbetsgivaren förutsätter. För att kunna övertyga arbetsgivaren måste studeranden uttrycka sig klart och tydligt. Språket måste vara lexikaliskt och grammatiskt felfritt och studeranden måste använda språket på ett naturligt sätt. Att känna igen den situationella variationen i språkbruket och att kunna använda passande stil är också viktiga punkter i övningen. Studeranden måste tillägna sig en säljande men artig stil. Tydlighet, logik och förmåga att bygga ett koherent budskap hjälper också vid anställningen.

7.5.2 Övning 2: Betjäna en kund

Studerandena som utexamineras från turistbranschen vid en yrkeshögskola kan arbeta som experter i kundservice. Då får de ofta svara på olika frågor och söka information för kunderna. I den här övningen bekantar sig studeranden med informationssökning och problemlösning samt svarar på ett e-brev. Han eller hon får möjligheten att visa sin expertis och hjälpa kunden i en problemsituation. Ytterligare erbjuder övningen en möjlighet att svara på utmaningen och ta kundbetjänares roll. I övningen kan studerandena använda sina tidigare förvarade kunskaper och förena de nya kunskaperna med de gamla.

I övningen sätter sig studerandena in i att söka information för att kunna svara på kundens frågor. I ett e-brev berättar kunden om sin avsikt att resa till Sydasien och sin resrutt samt frågar vad han måste skaffa och ta hänsyn till före sin resa. Studeranden ska begrunda vad är viktigt att veta om de länder, som kunden ska besöka, samt vad resenären måste ta hänsyn till innan han eller hon reser. I övningen finns det några nyttiga länkar som studeranden kan använda när han eller hon börjar söka information. När studeranden har hittat all nyttig information ska han eller hon svara på kundens e-brev. I e-meddelandet är det viktigt att komma ihåg alla de formella kraven för ett e-brev och de allmänna artighetsreglerna som varje kundbetjänare måste tillägna sig.

I övningen betonas de receptiva, interaktiva, produktiva och även de förmedlande färdigheterna. Studeranden som kundbetjänare skaffar information för kunden och kommunicerar med kunden via e-post. Det är viktigt i kundbetjänarens arbete inom turistbranschen att ha breda allmänna kunskaper om orter och händelser i världen. Dessutom ska kundbetjänaren ha sociokulturella kunskaper och vara bekant med geografi, befolkning, livsbetingelser, vardagsliv, sociala seder och ritualer samt värderingar i olika resmål. I övningen betonas också praktiska och interkulturella färdigheter. Studeranden behöver ett praktiskt kunnande att använda datorn för att kunna söka information. Ytterligare borde studeranden kunna observera, analysera och förstå ny information och kunna ställa sin egen kultur i relation till den främmande kulturen för att undvika stereotypier och generaliseringar i förmedlingen av information till kunden. Den kommunikativa språkkompetensen har också en viktig roll i övningen. För att kunna svara på ett e-brev behöver studeranden sociolingvistiska kunskaper. Han eller hon måste veta de formella kraven för ett e-meddelande samt hurdant språk man använder när man kommunicerar med kunden. Studeranden ska också kunna strukturera sitt meddelande klart och tydligt samt delta aktivt i kommunikationen. Den språkliga korrektheten i brevet hjälper till att göra texten klar och koherent och dessutom ger det felfria språkbruket en mera trovärdig bild av studeranden som expert.

7.5.3 Övning 3: Skräddarsy en resa

Trenderna inom turismen går mot mera individualiserade resor. Var och en vill uppleva något unikt och är redo att betala för det. I många fall ska försäljaren planera hela semestern. För att

göra dagens kund nöjd och erbjuda just de rätta lösningarna måste den, som planerar och försäljer resor, ta reda på mycket olika saker om både kunden och om olika resmål. Eftersom många studerande kommer att arbeta på kundservice är det viktigt att redan från början lära sig att planera resor på grund av mycket olika förväntningar. Syftet med övningen är att studeranden lär sig att ge akt på olika kunders individuella egenskaper och behov och tillämpa denna information när han eller hon skräddarsyr en resa för en familj. Studeranden ska också formulera ett skriftligt anbud där han eller hon presenterar sina idéer och beräkningen om alla kostnaderna.

I övningen blir studeranden bekant med två familjer som presenteras i undervisningsmaterialet. I presentationen berättas lite om familjemedlemmar samt deras intressen och förväntningar inför semestern. Studeranden ska välja en av familjerna eller hitta på en egen familj för vilken han eller hon vill skräddarsy resan. Innan man börjar planera resan är det viktigt att ta reda på kunderna och lägga märke till deras yrken, intressen, värderingar, livssituation, ekonomiska situation samt vilka förväntningar de har på semestern. Alla dessa omständigheter påverkar valet av resmålet. På basis av analysen som studeranden gör om kunderna ska han eller hon söka information om olika resmålen och aktiviteter i resebyråer, på Internet osv. Studeranden ska planera en skräddarsydd resa för familjen och formulera ett skriftligt anbud där studeranden berättar sina idéer samt rekommenderar resmål och olika aktiviteter. I anbudet ska studeranden presentera ett dagsprogram och beräkningen om alla kostnaderna samt bifoga broschyrer och allt annat material som familjen kan ha nytta av när den bestämmer om sitt resmål.

Övningen betonar receptiva, produktiva, interaktiva och förmedlande färdigheter. Studeranden handlar i interaktion med kunden när han eller hon svarar på anbudet som kunden har skickat. Före det måste studeranden, som receptiv språkbrukare, söka information. De produktiva och förmedlande funktionerna uppfylls då studeranden producerar ett skriftligt anbud om resan och lämnar det åt kunden. I övningen betonas sociokulturella, heuristiska och interkulturella färdigheter. Dessutom behöver kundbetjänares också en sådan personlighet, motivation och sådana värderingar att han eller hon vill vara i kommunikation med andra människor. En kundbetjänares behöver också kommunikativa färdigheter. Av de sociolingvistiska kunskaperna är förmågan att känna igen variation i språkbruket och använda passande stil enligt situationen viktiga. Som kundbetjänares måste studeranden tilltala kunden hövligt och använda tilltalsform enligt situationen. Dessutom måste han eller hon i ett anbud

kunna uttrycka sig tydligt och strukturera sitt meddelande logiskt. Den språkliga riktigheten är också en del av den officiella kommunikationen och därför beaktas den i övningen.

7.5.4 Övning 4: Marknadsför

Eftersom de flesta utländska turister i Finland kommer från Sverige och också en hel del finlandssvenskar reser i hemlandet, är det viktigt att kunna producera svenskspråkigt reklammaterial för alla turistbranscher. Marknadsföring är en viktig del av turismindustrin och eftersom många studerande har studerat den vid yrkeshögskolan, kommer de sannolikt att arbeta med reklam och annonser i framtiden. Övningen syftar till att bekanta studeranden med turistreklam och ge honom eller henne möjlighet att själv producera reklammaterial på svenska. Övningen erbjuder utmaningar, uppmuntrar studeranden till att söka information samt ger en stor valfrihet att lyfta fram egna intressen. Övningen ansluter sig till andra kurser, som ger information om marknadsföring samt reklam och övningen kan lätt anpassas till olika yrkesområden. Eftersom studeranden måste motivera alla sina val under processen, lär han eller hon sig att tänka aktivt sin inläring och märker vad han eller hon redan kan.

Studeranden ska söka upp skriftliga turistreklamer och annonser i tidningar, resebyråer eller på Internet. Materialet kan gälla hotell- och restaurangbranschen, turistmål, programservice och trafikbolag m.fl. Syftet är att studeranden ger akt på innehållet i reklamer och plockar fram nyttiga tips om informationen, om utseendet samt om språket i reklamerna. Man ska också tänka på till vem reklamen har inriktats och vad är segmenten. Studeranden ska också välja ett företag som han eller hon är intresserad av och för vem materialet produceras. Före arbetet är det viktigt att bekanta också sig med företagets värderingar och handlingssätt så att materialet motsvarar företagets image. Till sist ska studeranden planera och formulera reklamaterialet och bifoga en kort presentation av företaget och reklamen i en kort rapport, där studeranden motiverar alla val och beslut som han eller hon har gjort. Rapporten kan vara en del av reflektionen eller en avskild text. Även om studerandena gör övningen parvis, måste var och en ändå lämna in sin egen rapport, där de presenterar företaget och redogör för reklamen.

I övningen bekantar studeranden sig med turistreklam och som receptiv språkanvändare söker information om innehållet, språket och utseendet i reklamer. Dessutom producerar

studeranden, som produktiv språkanvändare, eget reklammaterial, där han eller hon visar sin expertis och sina kunskaper. På sätt och vis är studeranden också förmedlare som genom att reklamera delar ut information om företaget för människor.

För att kunna formulera reklammaterial som väcker uppmärksamhet, intresse och känslor måste studeranden ha sociokulturella kunskaper och vara medveten om de typiska dragen för landet; dess befolkning, politik, kultur, attityder, värderingar osv. För att inte väcka anstöt eller tråkighet med reklamerna måste man också ha interkulturell förståelse. Den praktiska färdigheten behöver studeranden i informationsökningen när han eller hon formulerar materialet för hand eller med datorn. För att hitta och analysera informationen och tillämpa denna information i praktiken behöver studeranden också heuristiska kunskaper. Förmågan att lära sig betonas då studeranden förenar tidigare tillägnade kunskaper och färdigheter med de nya, som behövs i den här övningen. Språket i reklamerna kan variera mycket från standardspråket. Ofta leker reklamarna med ord och avsiktliga skrivfel, variation i språkbruket beroende av segmentet, ovanliga textstrukturer eller ordföljder i reklamer. För att kunna göra lekandet effektivt måste studeranden vara medveten om de olika lexikaliska, grammatiska och semantiska elementen i målspråket. Speciellt viktigt är att studeranden kan välja en passande stil och använda passande strategier för att väcka kundernas uppmärksamhet vid företaget och reklamen. Reklamen borde vara säljande och det är det som är viktigt i slutresultatet.

7.5.5 Övning 5: Utveckla din yrkesskicklighet

Nuförtiden, då trenderna förändras väldigt snabbt, måste varje expert följa aktivt det egna yrkesområdet för att utveckla sin yrkesskicklighet. För studerandena är det viktigt att veta varifrån de får vetenskaplig information om turism samt hurdana yrkestidningar det finns. Syftet med kursen är att bekanta studeranden med turismforskning och med yrkestidningar. Studeranden ska ta reda på vilka trender och företeelser som är aktuella just nu samt hur framtiden för turismen ser ut i Finland. Därtill att han eller hon lär sig att begrunda olika synvinklar samt söka och förmedla information, blir studeranden också bekant med olika typer av texter i tidningarna. Övningen ger en god möjlighet att använda tidigare tillägnad information och tillämpa den i praktiken. Dessutom kan studerandena på olika yrkesområden behandla temat noggrannare ur vars och ens egen synvinkel och på det viset lyfta fram sina intressen.

I övningen ska studeranden bekanta sig med åtminstone tre olika, självvalda yrkes- eller andra turismtidningar. Studeranden ska bläddra i tidningar, läsa intressanta artiklar och lägga märke till samtalsämnen. För att hjälpa fokusera läsandet, har några hjälpfrågor formulerats. Studerandena ska ta reda på vad som verkar vara trendigt nuförtiden inom turismen samt vilka de populäraste resmålen eller semesteraktiviteterna är. Dessutom förväntas studeranden att själv tänka på sina egna föreställningar om trenderna inom turismen i dag. Studeranden ska också läsa CFT:s (Centralen för turistfrämjande) rapport ”Matkailu vuonna 2020: faktaa ja fiktiota” (Turismen år 2020: fakta och fiktion) om de framtida trenderna och företeelserna inom turismen i Finland. Han eller hon ska beakta hurdana teoretiska scenarier CFT presenterar samt vilka de strategiska huvudlinjerna är i de olika scenarierna. Dessutom ska studeranden tänka vilken scenario, om det finns en, som är det troligaste. För att samla ihop all information ska studerandena skriva en kort artikel (cirka 1–2 sidor) om turismens nuvarande tillstånd samt om de rådande trenderna inom turismen i framtiden. Stilen för artikeln får studerandena själva välja och artikeln kan vara lika väl en lätt kolumn, ett kåseri som en faktaartikel. Det viktigaste är att studeranden överväger temat försiktigt och presenterar också egna åsikter.

I övningen använder studeranden receptiva, produktiva och förmedlande färdigheter. För att få den allmänna uppfattningen om temat går studeranden igenom artiklar och söker information i olika tidningar och på Internet. Som produktiv och förmedlande språkanvändare skriver han eller hon en kort artikel om de nuvarande och framtida trenderna inom turismen.

För att kunna sätta sig in i en enstaka företeelse måste man ha ett brett allmänt vetande om den kringliggande världen och turistbranschen som en del av denna värld. Dessutom måste man ha breda sociokulturella och interkulturella kunskaper så att man kan undersöka enstaka företeelser i enstaka kulturer och reflektera dem mot hela världen utan att göra generaliseringar. Förmågan att lära sig spelar därför en viktig roll i övningen. Studeranden måste tillägna sig en tanke om inläring som en livslång process och kunna observera, hitta, ifrågasätta ny information, bearbeta den tidigare informationen och reflektera den med den nya. Språket i artikeln kan variera enligt stilen. En lätt kolumn eller ett kåseri förutsätter inte så standardiserat språk. I alla typer av artiklar måste språket ändå vara vårdat och texten ska vara klar och logiskt strukturerad. Därför måste studeranden vara medveten om språkets olika klasser och kategorier. Texten måste gå framåt konsekvent och det är viktigt att studeranden följer den stil som han eller hon har valt från början till slut.

7.5.6 Övning 6: Säkerhet är ditt ansvarsområde

Idrotts-, kultur- och utbildningsevenemang, mässor, utställningar, kongresser m.fl samlar ihop många turister året runt och när det finns många människor i ett begränsat område, är säkerhetsrisken alltid större. Studeranden som proffs inom turismen kan vara med att organisera sådana här evenemang och hans eller hennes ansvar kan vara att garantera säkerheten där. För att minska olika faror och risker måste man kunna formulera ett säkerhetsplan och anvisningar för olika olyckshändelser, faror och skadesituationer.

Syftet med övningen är att hjälpa studeranden till att kartlägga olika säkerhetsrisker som måste tas hänsyn till när man arrangerar ett evenemang. I övningen bekantar studeranden sig med en säkerhetsplan samt lär sig att formulera planen och anvisningar för olika nödsituationer. I övningen har man tagit hänsyn till studerandens intressen så att han eller hon får själv välja i vilken typ av evenemang han eller hon vill sätta sig in. Övningen ansluter också sig till andra kurser där man har bekantat sig med evenemangen som turistmål.

I övningen ska studeranden söka information om säkerhetskraven för evenemang och bekanta sig med kraven för säkerhetsplanen som har presenterats i undervisningsmaterialet. Studeranden ska själv uppfinna ett eget evenemang eller välja ett evenemang som redan existerar samt tänka på tillställningens karaktär. Det är viktigt att begrunda vilken sorts evenemang det är fråga om, hurdan skådeplats är, hur många människor deltar i evenemanget och vilka risker som följer när man arrangerar ett sådant evenemang. På basis av informationen, som man har hittat, samt var och ens egna tankar ska man formulera en säkerhetsplan för evenemanget som man har valt. Dessutom förväntas att studerandena formulerar korta anvisningar för relevanta olyckshändelser, faror och skadesituationer, som skulle kunna delas ut till personalen.

I övningen använder studeranden receptiva, produktiva och förmedlande färdigheter när han eller hon söker information om säkerhetskraven i olika källor samt producerar en egen säkerhetsplan och anvisningar för olika skadesituationer. Den förmedlande aspekten uppfylls då anvisningarna delas ut för personalen.

Som arrangör för evenemang måste studeranden ha allmänna kunskaper om samhället och dess institutioner, organisationer, platser osv. För att kunna ta ansvar för säkerheten måste studerande veta mycket om geografin och miljön också. För att kunna formulera

säkerhetsplanen och anvisningar för olyckshändelser på målspråket måste studeranden också ha den interkulturella förståelsen så att han eller hon är medveten om skillnaderna mellan kulturer. Viktigt för studeranden är också att ha förmåga att lära sig. Det som man inte vet, försöker man ta reda på. Det räcker inte att studeranden kan observera och förstå informationen utan han eller hon måste också kunna analysera och tillämpa den i praktiken. Säkerhetsplanen är ett officiellt dokument som kräver en formell stil. Man måste använda vårdat, felfritt språk och uttrycka sig noggrant. Därför är det väsentligt att studeranden behärskar olika lexikaliska och grammatiska element. Ytterligare förutsätter man klar och välstrukturerad text som går konsekvent framåt. I anvisningarna kan man använda mer inofficiell stil men också de borde vara klara och noggranna så att det inte blir några tolkningsfrågor. Vårdat språk och logisk struktur hjälper också till att få budskapet gå fram. Då blir det inga missuppfattningar och anvisningarna är lätta att förstå och tillägna sig.

8 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

I dag behöver människorna mångsidiga kunskaper och färdigheter för att kunna arbeta i en inhemsk och internationell verksamhetsmiljö. Ökat samarbete i det multikulturella och flerspråkiga Europa har ökat behovet av goda språkkunskaper. Undervisningsmaterialet som har producerats i denna avhandling syftar till att erbjuda autentiska portfoliouppgifter som svarar på de krav som det moderna arbetslivet ställer. Som utgångspunkt för materialet ligger de teoretiska synpunkterna bakom portfoliomethodiken och GER samt undervisningsprogrammet inom turistbranschen vid Jyväskylä yrkeshögskola.

Både den moderna uppfattningen om inläring och GER närmar sig språkinläringen ur en funktionell synvinkel. Viktigt i inläringen är att språkfärdigheten utövas i autentiska situationer där kunskaperna kommer att användas också i det verkliga livet. Den egna aktiva deltagande i inläringen och bedömningen och ansvaret för den egna språkutvecklingen ses som väsentliga delar av språkinläringen. Eftersom varje individs sätt att uppfatta världen beror på hans eller hennes individuella bakgrund och erfarenheter, tar man individens egna kunskaper och uppfattningar som utgångspunkt för undervisningen. Social kommunikation är en främjande faktor i inläringen för genom interaktivt tänkande blir alla studerandena mer aktiva och ägnar mer tid åt uppgifterna och då blir resultaten bättre hos alla studerande. Enligt den moderna inläringssynen pågår utvärderingen under hela inlärningsprocessen och språkfärdigheten bör bedömas med metoder som nära anknyter till den autentiska situationen.

Referensramen visar sig vara ett stödande verktyg i språkundervisningen. Den främjar plurilingualism dvs. inhämtning av både språkkunskaper och interkulturella erfarenheter. Den presenterar också mycket grundligt olika generella och språkliga kompetenser, funktioner och situationer som bör beaktas i språkundervisningen. Därtill ger den en mycket konkret bild av situationer och funktioner som kan stå som grund för autentiska yrkesmässiga övningar.

Undervisningsprogrammet sätter ramarna för undervisningsmaterialet genom att definiera de färdigheter som krävs för att studerandena kan utveckla och producera service av god kvalitet samt följa och utveckla det egna yrkesområdet.

Portföljarbetet stöder de moderna tankarna om språkinläringen. Det sammanbinder kunskaperna lärt i skolan med de kunskaper som behövs i arbetslivet. Det också utvecklar

studerandens ansvarstagande och ger möjlighet att bättre beakta studerandens individuella behov. Den Europeiska språkportfolion för sin del ger möjlighet att uppehålla ett tidsenligt dokument om sin språkinläring och interkulturella erfarenheter. Huvudprinciperna i ESP baserar sig på samma värderingar som GER och de moderna teoretiska synpunkterna i undervisningen och därför är portföljen en välpassande arbetsmetod för språkundervisningen.

Portfoliouppgifterna producerats i denna avhandling är mångsidiga och kan anpassas till olika yrkesområden och till olika färdighetsnivåer. Övningarna tar hänsyn till olika kommunikationssituationer i arbetslivet och syftet är att erbjuda aktuella och på det viset meningsfulla och intressanta uppgifter, som motiverar studerandena att lära sig svenska. Övningarna syftar också till att fördjupa språkkunskaperna inom egen bransch och uppmuntra till att aktivt utveckla sin språkfärdighet också i framtiden. Studerandenas autonomi, social kommunikation och autenticitet har en stor roll i uppgifterna. Övningarna ger en stor valfrihet att öva dessa kunskaper som var och en vill och gör det möjligt att använda kunskaper över språk- och ämnesgränser.

Materialet omfattar inte ändå allting. Materialet koncentrerar sig i skriftlig kommunikation som utgör bara en del av språkfärdigheten. I undervisningen bör man också ta hänsyn till muntlig färdighet som åtminstone är lika viktig i studerandenas framtida arbete inom turistbranschen. Att arbeta med en portfölj är inte heller oproblematiskt. De studerande som inte är vana vid att arbeta självständigt och ta ansvar för sitt arbete kan ha stora svårigheter att börja arbeta med en portfölj. Därför har läraren en stor roll i början. Läraren bör berätta mycket grundligt om portfolioarbetet och dess mål och metoder samt ge mycket stöd i början av arbetet.

Ingen undervisning kan erbjuda alla kunskaper som studerandena behöver i arbetslivet. Därför bör man koncentrera undervisningen på det som studerandena verkligen har nytta av i sitt kommande yrke och använda sådana metoder som är ändamålsenliga och angenäma för studerandena. Det viktigaste med producerade övningar och portfolioarbetet är ändå att hjälpa studerandena tillägna sig en autonom inställning i förhållande till lärandet för det är det viktigaste som studeranden kan lära sig i skolan och denna kunskap kommer studerandena att mest behöva i arbetslivet.

Hittills har undervisningsmaterialet inte omsatt i praktiken och i framtiden skulle det vara intressant att ta reda på hur studerandena förhåller sig till övningarna och portfolioarbetet. Om studerandena anser att portfolioarbeten ger en bättre möjlighet att öva språket och om portfolioarbetet har en positiv inverkan på studerandenas motivation att lära sig svenska, skulle det vara intressant att vidareutveckla övningarna. Undervisningsmaterialet presenterar nu de företeelser som läraren ser vara nyttiga och intressanta för studerandena, men studerandena själva kan vara av annan åsikt. Man skulle också kunna beakta den muntliga färdigheten i övningarna och på det viset göra dem mångsidigare. Arbetet över språk- och kursgränserna skulle också kunna ge en bra möjlighet för studerandena att samla ihop alla delar av den Europeiska språkportfolion så att de kan använda portföljen som ett dokument om sin språkfärdighet i framtiden.

KÄLLOR

LITTERATUR

- Bartlett, F. C. 1932. *Remembering: a study in experimental and social psychology*. Cambridge : Cambridge University Press
- Enkenberg, J. 2002. Uuden pedagogiikan perusta. I Julkunen M.-L. (red.), *Opetus, oppiminen, vuorovaikutus*. Helsinki: WSOY, 157–178.
- Eurooppalainen viitekehys: Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys*. 2003. Översatt av Irma Huttunen & Hanna Jaakkola. Helsinki: WSOY.
- Hildén, R. 2003. Taitotasot uusissa kielten opetus suunnitelmissa. *Tempus 3/2003*, 10–11.
- Huttunen, I. & Jaakkola, H. 2004. Eurooppalainen viitekehys ja opetuksen suunnittelu. *Tempus 1/2004*, 10–11.
- Jaatinen, R., Mällinen, S. & Scheinin, M. 2004. Matkalla autenttiseen arviointiin – kolmen ammattikorkeakoulun kieltenopettajat yhteistyöprojektissa. *Tempus 3/2004*, 14–15.
- Kaikkonen, P. 2000. Autenttisuus ja sen merkitys kulttuurienvälisessä vieraan kielen opetuksessa. I Kaikkonen, P. & Kohonen, V. (red.): *Minne menet kielikasvatus? Näkökulmia kielipedagogikkaan*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos, 56–59.
- Kaikkonen, P. 2004. *Vierauden keskellä. Vierauden, monikulttuurisuuden ja kulttuurienvälisen kasvatuksen aineksia*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Kohonen, V. 1998. Kielenopetus kielikasvatuksena. I Kaikkonen, P. ja Kohonen, V. (red.) *Kokemuksellisen kielenopetuksen jäljillä*. Tampere: Tampereen yliopiston opettajakoulutuslaitoksen julkaisuja. A 14/1998, 25–48.
- Kohonen, V. 2000a. Eurooppalainen kielisalkku kielenopetuksen kehittämistyössä: suuntaviittoa ja mahdollisuuksia. I Kohonen, V. & Pajukanta, U. (red.) *Eurooppalainen kielisalkku – kokemuksia EKS -projektin alkutaipaleelta*. Tampere: Tampereen yliopiston opettajakoulutuslaitoksen julkaisuja. A 23/2000, 9–44.
- Kohonen, V. 2000b. Towards experimental foreign language education. I Kohonen, V., Jaatinen, R. Kaikkonen, P. & Lehtovaara, J. (red.) *Experimental learning in foreign language education*. Pearson Education, 8–60.
- Kohonen, V. 2003. Eurooppalaisen kielisalkun keskeisiä periaatteita. *Tempus 5/2003*, 10–13.
- Kohonen, V. 2004. Miten Kielisalkku edistää kielikasvatusta? *Tempus 7/2004*, 8–11.

- Kohonen, V. Jaatinen, R. Lehtovaara, J. 2004. Onko kielenoppimisen arviointi ohenemassa taitotasojen määrittämiseksi? *Tempus 3/2004*, 8–9.
- Kristiansen, I. 1998. *Tehokkaita oppimisstrategioita: esimerkkinä kielet*. Helsinki: WSOY. Opetushallitus, 20–32.
- Lammi, K. 2002. *Kielisalkku lukion ruotsin kielen opiskeluun motivoinnissa: opiskelijoiden ja opettajien kokemuksia*. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 22–57.
- Lammi, K. 2003. Kielisalkku lukion ruotsin kielen opiskeluun motivoinnissa. *Tempus 3/2003*, 14–15.
- Lier, L. van 1996. *Interaction in the language curriculum. Awareness, autonomy & authenticity*. London: Longman, 188–213.
- Linnakylä, P. 1993. Portfolio oppilaan itsearvioinnin ja itseohjautuvan oppimisen tukena – mahdollisuuksia ja rajoituksia. I Kangasniemi, E. & Konttinen, R. (red.) *Lue, etsi, tutki. Tutkittua tietoa koulun kehittämiseksi*. Opetus2000. Helsinki: WSOY, 70–93.
- Linnakylä, P. 1994. ”Mikä ihmeen portfolio? Arvioinnin ja oppimisen liitto”. I Linnakylä, P., Pollari, P. & Takala, S. (red.) *Portfolio arvioinnin ja oppimisen tukena*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, 9–31.
- Linnakylä, P. & Kupari, P. 1996. Autenttinen arviointi peruskoulun opiskelua ja arviointimenetelmiä uudistamassa. I Räisänen, A. & Frisk, T. (red.) *Silta uuteen opiskelija-arviointiin. Arviointia opiskelija-arvioinnista*. Arviointi 6/96. Opetushallitus, 95–122.
- Linnarud, M. 1993. *Språkforskning för språklärare*. Lund: Studentlitteratur.
- Niikko, A. 2001. *Portfolio oppimisen avartajana*. Helsinki: Tammi.
- O'Malley, J.M. & Valdez Pierce, L. 1996. *Authentic Assessment for English Language Learners. Practical Approaches for Teachers*. Addison-Wesley.
- Pollari, P. 1994. Portfolio koulussa. Salkullinen papereita vai pussillinen kultaa? I Linnakylä, P., Pollari, P. & Takala, S. (red.) *Portfolio arvioinnin ja oppimisen tukena*. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopistopaino, 51–63.
- Puskala, J. 2004. Ammattialan hallinta näkyy vieraalla kielellä kirjoitettaessa. *Tempus 5/2004*, 16–17.
- Rauste-von Wright, M. & von Wright, J. 2003. *Oppiminen ja koulutus*. Helsinki: WSOY, 162–176.

- Randell, E. 1999. Case Examples of actions and implementations. I Randell, E. & Räisänen, A. (red.) *Towards learner and teacher autonomy : self-directed learning as a departmental policy for quality development in Language Centre instruction*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, kielikeskus, Raportteja 3, 20–23.
- Rebenius, I. 1998. *Elevautonomi i språkundervisningen. Teori och praktik – elevautonomi på gymnasienivå*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Ruohotie, P. 1998. *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Helsinki: Edita, 9–13.
- Selander, S-Å. 1991. *Reflektion och kritiskt tänkande: om didaktiska principer och deras tillämpning*. Malmö: Lärarhögskolan.
- Takala, S. 1997. Vieraan kielen kehittymisen arviointiperusteita. I Jakku-Sihvonen, R. (red.) *Onnistuuko oppiminen-oppimistuloksien ja opetuksen laadun arviointiperusteita peruskoulussa ja lukiossa*. Arviointi 3/1997. Opetushallitus, 87–114.
- Taube, K. 1998. *Portfolio. Oppimisen suunnittelu ja arviointi*. Helsinki: Tietosanoma.
- Tornberg, U. 1999. *Språkdiradik*. Stockholm: Gleerup.
- Tynjälä, P. 1999. *Oppiminen tiedon rakentamisena – Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita*. Helsinki: Kirjayhtymä, 28–71.
- Viberg, Å. 1987. *Vägen till ett nytt språk*. Andraspråksinläring i ett utvecklingsperspektiv. Stockholm: Natur och Kultur.
- Yrjönsuuri, R. 1995. *Orientaatioita, kokemuksia, reflektioita opettajaksi opiskelussa*. Joensuu: Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia. N:o 60, 7–9.

ELEKTRONISKA KÄLLOR

- Ellmin Cederholm, U., Ellmin, P. & Ellmin, R. 2005. *Portfolio är en process. Pedagogers perspektiv på portfolioarbetet*. Tillgänglig www: http://www.ellmin.se/dokument/Utv%C3%A4rdering_2004_20051005.pdf
- Ellmin, R. 2005. Portfolio–att komma nära lärandet. *OnEdge* 3/2005. Tillgänglig www: http://www.knowledgelab.dk/publications/OnEdge_eportfolio_dec05.pdf, 6–7.
- Huttunen, I. 1999. *Miksi yleiseurooppalainen Viitekehys on kieltenopettajalle tärkeä asiakirja?* Tillgänglig www: <http://www.uta.fi/laitokset/okl/tokl/projektit/eks/pdf/huttunen1999.pdf>
- Inet 1: Uppsala Universitet. Europarådets språkprojekt – Europeisk språkportfolio. Tillgänglig www: http://www.fba.uu.se/portfolio/portfolio_sv/pf2.htm
- Inet 2: *Common European Framework of Reference for Languages*. Tillgänglig www: <http://culture2.coe.int/portfolio/documents/0521803136txt.pdf>

- Inet 3: Uppsala Universitet. *Nu lär Sverige känna Europeisk språkportfolio*. Tillgänglig
www: <http://www.fba.uu.se/portfolio/dok/ESP.pdf>
- Inet 4: Europeiska rådet och Europeiska gemenskaperna 2004. *Anvisningar för ifyllning av ditt Europass-språkpass*. Tillgänglig www: http://europass.cedefop.eu.int/img/dynamic/c1348/type.FileContent.file/ELPInstructions_sv_SE.PDF
- Inet 5: Opetusteknologiakeskus. Arviointi. Tillgänglig www: <http://www.uta.fi/hyper/otk/materiaalit/verkkoopetus/opas/arviointi.html>
- Inet 6: EU Milestone. *Europeisk språkportfolio. Att lära språk i målspråksmiljö*. Tillgänglig
www: <http://www2.orebro.se/komvux/elp/Swedish%20%20ELP%20validated%202003.pdf>
- Inet 7: EU Milestone. *Europeisk språkportfolio. Att lära språk i målspråksmiljö. Lärarhandledning*. Tillgänglig
www: <http://www2.orebro.se/komvux/elp/Tutor's%20handbook%20rev.pdf>
- Inet 8: Tutkintosääntö, Ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus, Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tillgänglig www: <http://www.jypoly.fi/oopas/tiedotjamkista0506.htm#hallinto>
- Inet 9: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinto-opas 2005–2006. Matkailun koulutusohjelma. Koulutukselliset ja ammatilliset osaamistavoitteet. Tillgänglig www: <http://www.jypoly.fi/oopas/matkailunosaamistavoitteet0506.htm>
- Inet 10: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Matkailun koulutusohjelma, 210 op. Tillgänglig
www: http://www.jypoly.fi/oopas/documents/Opinto-opas_0506_Matkailun_rakennekaavio_elo05_000.pdf
- Inet 11: Finlex. *Lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda*. Tillgänglig
www: <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2003/20030424>
- Inet 12: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinto-opas 2004-2005. Matkailun ammatillinen ruotsi. Tillgänglig
www: <http://soopas.jypoly.fi/pls/ooo/opjakso.query?koodi1=MZCR22&paluusana=ruotsi&paluukoodi=&vuosi=4S5K>
- Kujansivu, A. & Pajukanta, U. 2000. *Opettaja oppilaan salkkutyöskentelyn ohjaajana*. Tillgänglig
www: <http://www.uta.fi/laitokset/okl/tokl/projektit/eks/pdf/kujapaju.pdf>
- Nyman, I. & Wester, K. *Handledning*. Europeisk språkportfolio 6–16 år. Tillgänglig
www: http://www.skolutveckling.se/digitalAssets/2604_portfolio_handledning.pdf

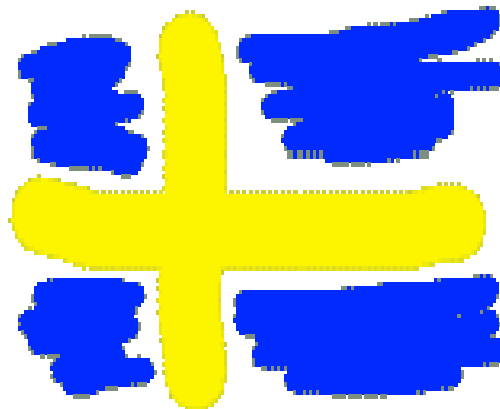

BILAGOR

BILAGA 1: INTRODUKTION TILL KURSEN YRKESSVENSKA

Välkommen till kursen Yrkessvenska!

Välkommen till den valfria fördjupande kursen på svenska! Syftet med den här kursen är att stöda din språkliga utveckling på olika yrkesområden inom turistbranschen. Du kommer också att bekanta dig med den Gemensamma europeiska referensramen för språk, med den Europeiska språkportfolion och med portfolioarbetet. Under kursen lär du dig att söka information, samarbeta med kurskamraterna och med hjälp av reflektionen och självbedömningen aktivt följa och utveckla din språkinlärning och -färdighet.

Kursen ger tre studiepoäng och består av 40 kontakttimmar och 40 timmar självständigt arbete. Under lektionerna bekantar du dig med nutida trender och företeelser inom det framtida yrkesområdet enligt det material som läraren producerat. Hemma får du själv söka information och bekanta dig med sådana företeelser som du mest är intresserad av. I slutet av kursen behöver du inte avlägga någon skriftlig tentamen utan du lämnar in din portfolio som används som grund för vitsordet.

Portfolion erbjuder dig ett alternativt sätt att arbeta under kursen. Övningarna i det här materialet syftar till att fördjupa dina skriftliga språkkunskaper inom din egen bransch och du ska öva språket i sådana situationer, där du kommer att behöva det också i framtiden. Du får ganska fritt välja vilka uppgifter du vill göra och i vilken takt du vill arbeta. Din portfolio kommer att bestå av åtminstone 4 arbeten. Materialet består av sex övningar av vilka du själv får välja tre. Du ska också bifoga åtminstone en gammal uppgift på svenska till portfolion.

Lycka till!

BILAGA 2: VIKTIGA TEMAN ATT DISKUTERA FÖRE ARBETET

Före Arbetet

Innan du börjar arbeta med din portfolio är det viktigt att läraren, du och dina kurskamrater tillsammans diskuterar följande teman:

- ◇ Vad den Gemensamma europeiska referensramen och den Europeiska Språkportfolion är
  - ◇ Vad en portfolio är och hur man arbetar med den
    - ◇ Hur arbeten kommer att bedömas
    - ◇ Vad självbedömning och reflektion är
  - ◇ Vilka gemensamma mål ni sätter för kursen
    - ◇ Vilken tidtabell ni ska ha
    - ◇ När portföljerna lämnas in

BILAGA 3: PORTFÖLJINNEHÅLLET

Din portfölj ska innehålla:

1. Innehåll

2. Inledning och reflektion

- I inledningen ska du berätta vad läsaren hittar i portfolion i vilken ordning varför du har valt just denna ordning och vad uppgifterna representerar för dig.

Du ska också beskriva din utveckling som språkinlärare genom att reflektera över din egen roll i inläringen.

Frågor som hjälper dig att skriva reflektionen:

- Hur ser jag mig själv som språkinlärare?
- Vilka kunskaper och färdigheter har jag redan i skriftlig kommunikation?
- Vilka mål sätter jag för mig för denna kurs?
- Vilka arbetsmetoder kommer jag att använda?

3. Åtminstone 4 uppgifter

- a) 3 övningar av 6 får du själv välja
  - OBS! bifoga alla anteckningar, dokument, utkast och responsen till **en** av övningarna. Beskriva din inlärningsprocess och berätta hur du har arbetat under kursen: var du har sökt information, vilka inlärningsmetoder du har använt osv. Du kan innesluta beskrivningen i reflektionen.
- b) Andra typer av uppgifter: välj åtminstone **en** uppgift
  - en uppsats på svenska som du tidigare har skrivit
  - en text som du har skrivit på en annan svensk kurs vid yrkeshögskolan
  - en idékarta om dina svenskstudier vid yrkeshögskolan

OBS! Bifoga en reflektion till varje uppgift som du innesluter i din portfolio. I reflektionen kan du också berätta vilka källor du har använt i ditt arbete.

4. Sammanfattning

Sammanfattningen samlar ihop allt som du har lärt dig under kursen. Reflektera över din inlärningsprocess och ditt arbete under kursen.

Frågor som hjälper dig att skriva sammanfattningen:

- Vad har jag lärt mig under kursen?
- Hur har jag nått målen som jag satte för mig i början av kursen?
- Vilka uppgifter tyckte jag mest/minst om?
- Vilka uppgifter var svårast? Varför?
- Vad skulle jag vilja ändra på denna kurs? Varför?
- Vilka mål sätter jag för framtiden?

5. Ett förslag för ditt betyg för varje uppgift och för hela kursen

Bedömningsblanketten hittar du på sista sidan i materialet.

BILAGA 4: PRESENTATION AV ÖVNINGARNA

Övningarna

Välj tre övningar av vilka du behandlar **en** som process!

Övning 1: Sök jobb: Övningen syftar till att göra dig bekant med olika informationskanaler, varifrån du får vetskap om lediga jobb och vad som hjälper dig att formulera en lämplig och tydlig ansökan och ett CV som följer de riktlinjer och generella krav som ställs på ett formellt ansökningsbrev.

Övning 2: Betjäna en kund: Övningen förbereder dig på att arbeta som kundbetjäna inom turistbranschen. Du ska svara på ett e-brev och söka information för kunden. Du får visa din expertis när du informerar kunden om allt som en resenär måste skaffa och ta hänsyn till före och under resan.

Övning 3: Skräddarsy en resa: I övningen får du visa din människokännedom och genom att ge akt på kundernas individuella egenskaper och behov får du skräddarsy en resa för en familj och formulera ett skriftligt anbud där du presenterar dina idéer.

Övning 4: Marknadsför: Övningen syftar till att bekanta dig med turistreklam och ge dig möjlighet att själv producera eget reklammaterial. Du kan visa din expertis och använda kunskaper och färdigheter som du har lärt dig på andra kurser.

Övning 5: Utveckla din yrkesskicklighet: Övningen ger dig möjlighet att bekanta dig med yrkestidningar och turismforskning. Du ska själv ta reda på vilka trender som är aktuella just nu inom turismen. I en kort artikel ska du presentera dina tankar och åsikter om ämnet samt berätta hur framtiden för turismen enligt din mening ser ut i Finland.

Övning 6: Säkerheten är ditt ansvarsområde: Övningen syftar till att hjälpa dig att kartlägga olika säkerhetsrisker som man måste ta hänsyn till när ett evenemang arrangeras. Du ska bekanta dig med säkerhetskrav och lära dig formulera en säkerhetsplan samt anvisningar för olika nödsituationer.

OBS!

I övningarna 3, 4, 5 och 6 får du gärna arbeta parvis eller i en grupp med tre personer. Kom ändå ihåg att alltid skriva en egen reflektion till varje uppgift, även om du gör övningen parvis eller i en liten grupp!

BILAGA 5: ÖVNING 1: SÖK ARBETE

Sök arbete

Välj ett jobb du älskar och
du behöver aldrig i ditt liv arbeta.
~Anonym

Jobsökning är en gren som behöver träning men som alla kan lära sig. På arbetsmarknaden anställs inte alltid den som har de bästa kunskaperna utan den som bäst kan marknadsföra sig själv. Du kommer sannolikt att söka jobb flera gånger under ditt liv och därför är det viktigt att utveckla dina kunskaper i arbetssökningen.

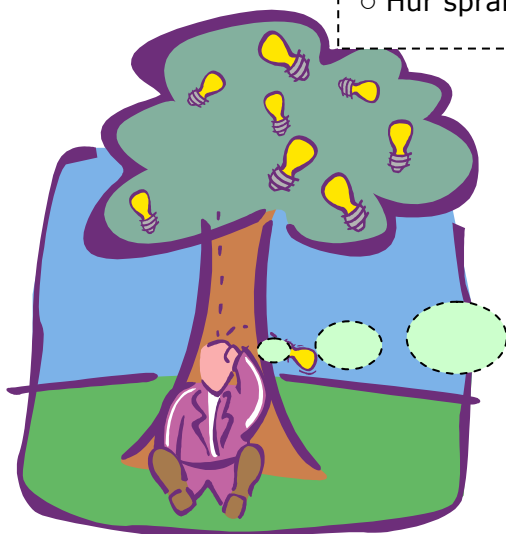
Det här ska vi göra:

Syftet med den här övningen är att göra dig bekant med olika **informationskanaler**, via vilka du får vetskap om lediga arbetsplatser. Med hjälp av den här övningen lär du dig att **formulera en lämplig och tydlig ansökan** och **ett CV** som följer de riktlinjer och generella krav som har ställs på ett formellt ansökningsbrev.

CV står för *Curriculum Vitae*. Ett CV skall inte bara lista meriter utan också ge allmän personlig information.

Det här ska vi bedöma:

- Hur effektivt du har skaffat information och använt den i din ansökan
- Hur du formulerar din ansökan: struktur och utseende
- Hur språket är: formal stil och grammatisk korrekthet

En ansökan ska innehålla:

- ◇ Personligt brev
- ◇ CV
- ◇ Relevanta betyg och intyg
- ◇ Eventuella referensbrev
- ◇ Eventuellt också foto

ÖVNING 1: Steg för Steg

Kom ihåg!

De är inte lätt att skriva en bra ansökan. Ett bra resultat kräver förberedelser och tålamod.

Det är dock viktigt att poängtera, att det inte finns något facit på hur en ansökan ska vara. Låt riktlinjerna ge dig inspiration och anpassa din arbetsansökan till den konkreta situationen.

Nyttiga tips!

- ! **Fatta dig kort.** Ansökan skall vara en A4-sida och CV:t 1–2 A4 sidor.
- ! **Kolla texten** och skrivfel.
- ! **Underteckna** ansökan.
- ! **Skicka** ansökan i god tid.

1. Sök information om jobsökning

Det finns massor av tillgänglig information om jobsökning på Internet! Ta reda på de riktlinjer och generella krav som har ställs på ett formellt ansökningsbrev och för ett CV.

Nyttiga länkar:

www.abo.fi/arbetsforum
www.webgate.se/links/js/js.htm
www.yttermera.se/jobbigt/soka_jobb
www.amv.se
www.aarresaari.net/asiakirjat.htm
www.mol.fi

2. Sök jobb som du vill ha och som passar för dig

Lediga platser kan du söka i **tidningar** eller på **Internet**. **Arbetsförmedlingen** ger också information om lediga platser och lika väl kan du formulera en **öppen ansökan** till ett företag som du är intresserad av. **Bifoga platsannonsen**, som du väljer, eller en kort presentation av arbetsgivaren/jobbet **till ansökan**.

3. Skriv en säljande och övertygande ansökan

Med ansökan försöker du få en inbjudan till en intervju och därför måste du **övertyga arbetsgivaren** om att det är just du som är rätt person. Innan du börjar skriva ansökan lönar det sig att **samla** in så mycket **information** om arbetsgivaren/jobbet som möjligt.

4. Gör ett informativt CV eller uppdatera ditt CV

I CV:t bör du i tät form beskriva ditt kunnande. Kom ihåg att följa de generella riktlinjer som ges för att formulera ett CV!

5. Samla ihop ansökan

Till sist **samla ihop** platsannonsen, ditt personliga brev, CV och eventuellt relevanta betyg och intyg, referensbrev och foto.

BILAGA 6: ÖVNING 2: BETJÄNA EN KUND

ÖVNING 2

Betjäna en kund

Det här ska vi göra

I denna övning ska du **svara på ett e-brev** och **söka information** åt kunden. Du får visa din expertis när du **informerar kunden** om allt som en resenär måste skaffa och ta hänsyn till före och under resan.

Att betjäna kunder är ofta att svara på olika frågor. Du som expert måste söka information och ta reda på saker för kunderna.

Det här ska vi bedöma:

- Hur effektivt du har hittat information och förmedlat den
- Hur du strukturerar ditt e-post-meddelande och hur det ser ut
- Hur språket är: de formella kraven på ett e-brev och grammatisk korrekthet

Ärende: En resa till Asien

Från: Mats Mattson <MS@resenär.se>

Till: "Monica Rådgivare" <MR@resebyrå.se>

Hej!

Jag och min vän ska för första gången resa ensamma och vi vill veta vad vi måste skaffa och ta hänsyn till före resan. Jag har rest några gånger tidigare, men då har jag varit med mina föräldrar som har tagit hand om allt. Nu måste vi själva organisera allting och därför behöver vi mera information.

Vår resrutt är följande: vi flyger till Delhi i början av januari. Via Bangladesh åker vi till Burma och därifrån fortsätter vi vår resa till Thailand och Malaysia. Resans slutmål är i Singapore i slutet av mars. Huvudsakligen kommer vi att färdas med offentliga kommunikationsmedel och eftersom resebudgeten är låg, hoppas vi kunna bo på hostel. Hurdan är den allmänna situationen i länderna? Vad måste vi ta hänsyn till före och under vår vistelse i Asien?

Tack för ditt svar!

Hälsningar,
Mats Mattson

ÖVNING 2: Steg för Steg

1. **Skaffa information om** de olika länderna som kunderna ska besöka. Hur skulle du **råda** en människa som ska resa till Asien?

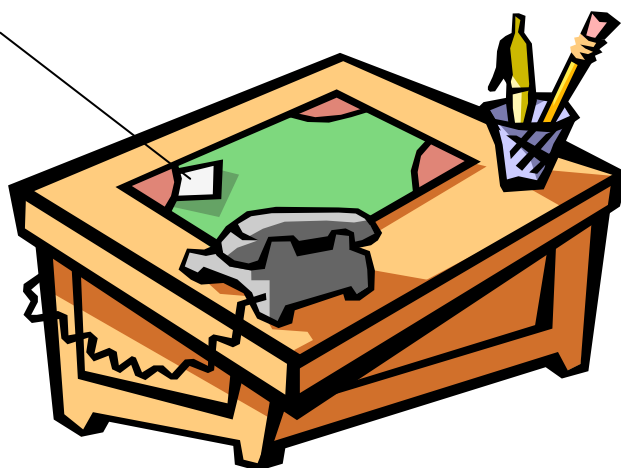
- Vad måste varje resenär ta hänsyn till innan han eller hon reser?
- Vad skulle vara nyttigt att veta om länderna i det här fallet?

Nyttiga länkar:

[http://formin.finland.fi/suomi/\(Service/Resande\)](http://formin.finland.fi/suomi/(Service/Resande))

www.vaccinationsguiden.se/

www.nicehouse.fi/matkaillu/info/info.htm#Yleinen

2. **Samla ihop** all nyttig **information** och **svara på** kundernas **e-post**.

- **Ge allmän information** om länderna och berätta om de saker som du tror kan vara nyttiga! ◦ Vad måste resenären göra **före resan**?
- Var hittar kunden **råd** och **hjälp** i Asien?

BILAGA 7: ÖVNING 3: SKRÄDDARSY EN RESA

Skräddarsy en resa

Du kan arbeta parvis!

Trenden inom turismen går mot allt mera individualiserade resor. Var och en vill uppleva något unikt och är redo att betala för det. I många fall ska försäljaren planera hela semestern och formulera ett skriftligt anbud, där han eller hon presenterar sina idéer samt beräknar kostnaderna.

*För att kunna erbjuda just de rätta lösningarna måste du som försäljare ta reda på kundens individuella **önskemål**, **behov** och **intressen**, **värderingar** och **uppskattningar** samt hans eller hennes **sociala och ekonomiska situation**.*

Det här ska vi göra:

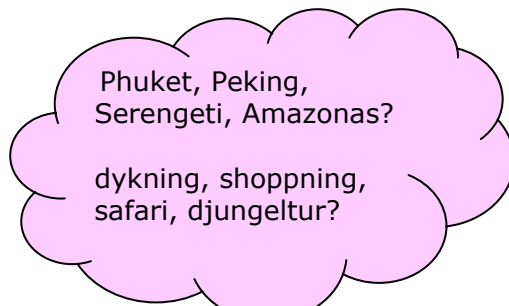
Syftet med den här övningen är att lära dig att **observera kundernas individuella egenskaper** och **behov** så att du kan skräddarsy en resa för en familj och formulera ett **skriftligt anbud** där du presenterar dina idéer och beräknar kostnaderna.

Det här ska vi bedöma:

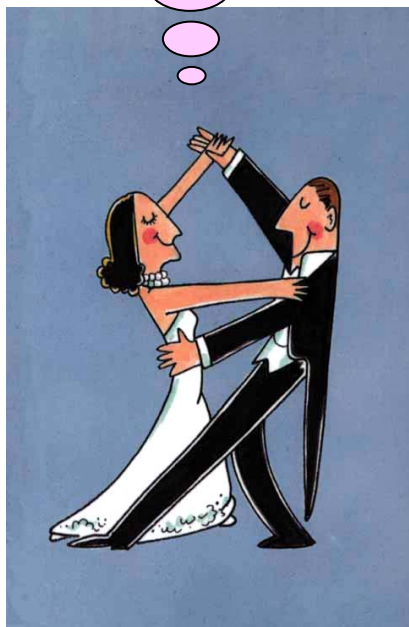
- Hur väl du har kunnat beakta kundernas individuella egenskaper och behov
- Hur variationsrik information och vilken sorts materialt du har hittat och hur effektivt du har använt dem i ditt arbete
- Hur du har formulerat anbudet: de formella kraven och utseendet
- Hur språket är: stil och grammatisk korrekthet

Familj 1:

Lisa Eriksson, 30 år

- jurist
- sportig: vill ha god kondition
- har ridning och yoga som hobbyer
- uppskattar hälsosam och ekologisk livsstil

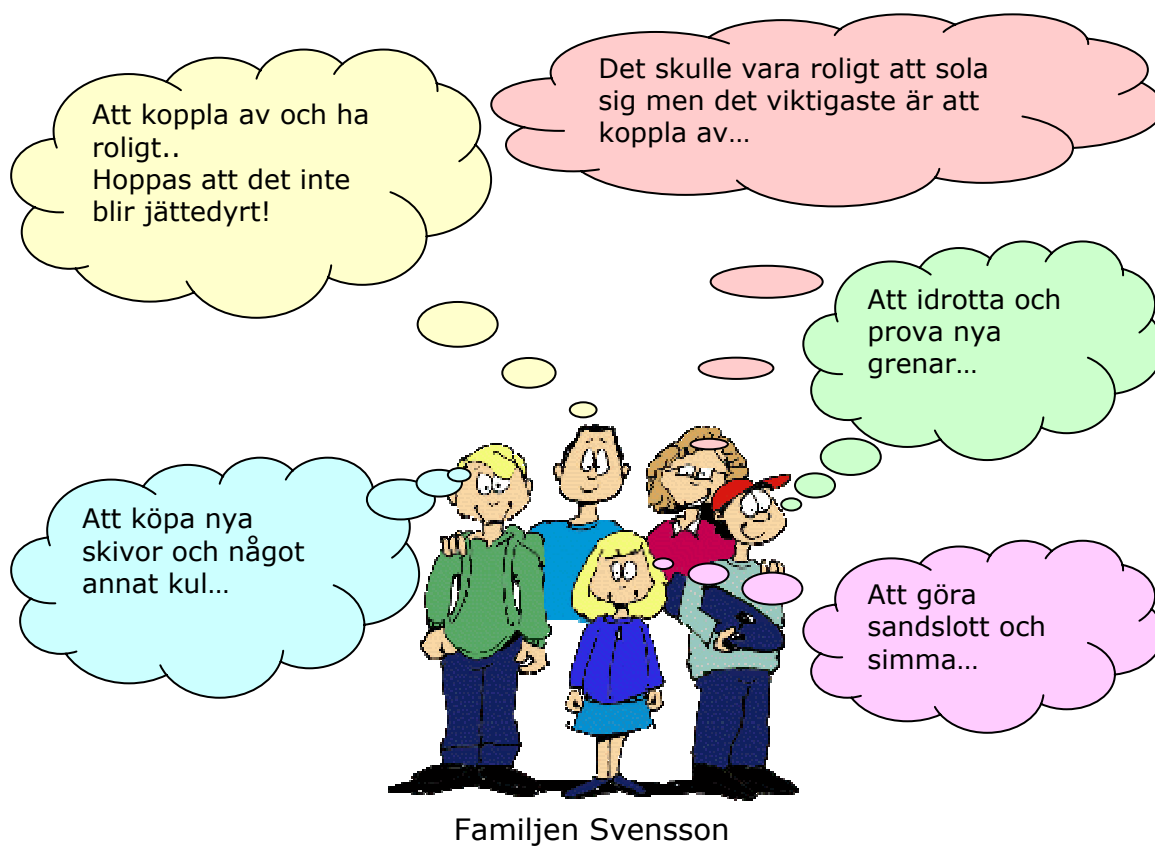
Erik Johansson, 33 år

- investeringsrådgivare
- sportig: älskar spänning och faror
- har segling och golf som hobbyer
- uppskattar kvalitet

Brudparet Johansson-Eriksson

- Brudparet Johansson-Eriksson har en tre-veckors semester i mars
- De har rest ganska mycket i Europa och nu vill de besöka något exotiskt resmål
- De vill se och uppleva något nytt och annorlunda men ändå romantiskt.
- De är öppna för alla slags förslag men en ren strand- eller stadssemester vill de inte ha
- De är båda ganska sportiga och därför är det önskvärt att de får göra mycket under resan
- De vill också njuta av den lokala kulturen och av god mat
- Budgeten för resan är 7 000 € (3 500 €/per person)

Familj 2:

- Familjen Svensson vill göra en-veckas familjeresa utomlands eller i hemlandet nästa sommar
- Barnen och de vuxna har olika förväntningar på semestern (se bilden)
- Budgeten är högst 1 000 € per person (innehåller mat och disponibla medel)

ÖVNING 3: Steg för Steg

1. Bli bekant med de två familjerna och informera dig om kunderna. Lägg märke till:

Fundera på **hur dessa uppgifter påverkar valet av resmålet. Välj en av de två familjerna eller uppfinn en egen familj**, som du ska skraddarsy resan för.

OBS! Om du väljer din egen familj, kom ihåg att presentera den och berätta hurdana förväntningar familjemedlemmarna har på semestern.

Hurdana de är!

Vad har de för yrken?
Vad är de intresserade av?
Hurdana värderingar har de?
Hur är deras livssituation?
Hur är deras ekonomiska situation?

Vad de vill ha!

Vilka förväntningar har de på semestern?
Vad vill de göra?

2. Vad skulle du rekommendera för den familj som du har valt?

Ta reda på olika resmål och aktiviteter på resebyråer, på Internet osv. och **saml ihop** allt intressant och **nyttigt material** som du hittar.

3. Planera en skraddarsydd resa för familjen och lämna ett skriftligt anbud där du berättar om dina idéer samt rekommenderar resmål och olika aktiviteter.

- ◇ **Rekommendera** hotell, restauranger, sevärdheter, utflykter samt alla andra aktiviteter som de skulle kunna delta i på semestern! Ta hänsyn till kundernas individuella önskemål, behov och intressen.
- ◇ Planera **dagsprogrammen**.
- ◇ **Bifoga broschyrer** och allt annat **material**, som familjen kan ha nytta av när den bestämmer sig för resmålet!
- ◇ **Kom ihåg** att bifoga **beräkningen om alla kostnader** för resan till anbudet!

BILAGA 8: ÖVNING 4: MARKNADSFÖR

4 ÖVNING Marknadsför

Du kan arbeta parvis!

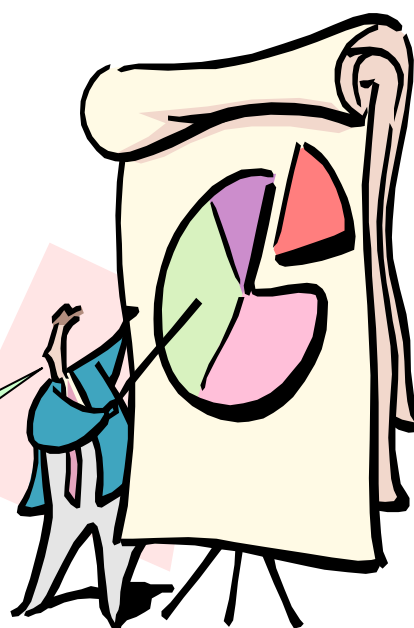
De flesta utländska resenärer i Finland kommer från Sverige. Därtill reser en hel del finlandssvenskar i hemlandet och det är klart att vi behöver högklassigt svenskspråkigt reklammaterial i alla turistbranscher för att locka turister också i fortsättningen.

Det här ska vi göra:

Syftet med den här övningen är att **bekanta dig med turistreklam** och ge dig möjlighet att själv **producera eget reklammaterial**. Du kan visa din expertis och använda kunskaper och färdigheter som du har lärt dig på andra kurser. Skriv också en kort presentation om företaget och motivera alla val och beslut som du gör under processen.

Lägg märke till!

- ! Målgruppen
- ! Innehållet
- ! Språket
- ! Utseendet
- ! Formen

Det här ska vi bedöma:

- Hur säljande och lockande reklamen är: form, innehåll, utseende
- Hur du motiverar dina val och åsikter
- Hur språket är: stil och grammatisk korrekthet

Kom ihåg!

*Använd din kreativitet!
Väck uppmärksamhet!
Påverka människornas attityder!
Använd kända slogans och logotyper!
Tänk på vad färgerna signalerar!*

ÖVNING 4: Steg för Steg

1.
Sök upp **skriftliga turistreklamer** i **tidningar**, på **resebyråer** eller på **Internet**. Det kan gälla hotell- och restaurangbranschen, turistmål, programservice och trafikbolag m.fl. Notera **innehållet** och plocka fram några tips om information, **utseende** och **språk** i annonser. Tänk också på för vilken målgrupp reklamen är.

2.
Välj ett **företag** som du är intresserad av och som du vill producera ditt material för. Ta reda på företagets **värderingar** och **handlingsätt** så att det material som du producerar motsvarar företagets image! Ge också akt på de färger samt slogans och logor som företaget använder i sin kommunikation.

Skriftligt reklammaterial:

broschyrer
internetsidor
tidningar
affischer
utomhusreklam
m.fl.

3.
Använd de tips som du fick när du bläddrade i turistbrochyrer och **planera** och **producera** ditt **reklammaterial**. Tänk på till vilka du vill rikta materialet och bestäm segmentet. Materialet skall vara **skriftligt** men annars får du själv välja hur du vill utforma det.

Bifoga en kort presentation av företaget och annonsen till reflektionen! Kom ihåg att motivera de val som du har gjort!

Hjälpfrågor:

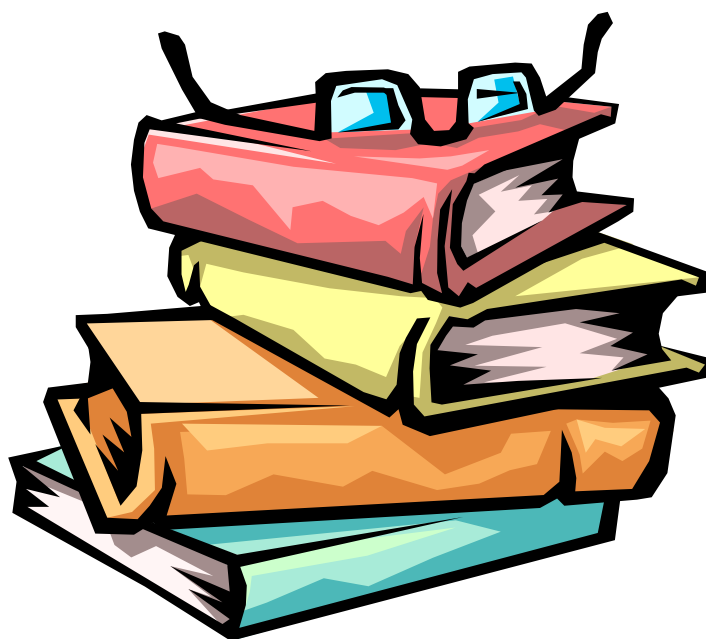
Varför ser din annons sådan ut?
Varför tar du upp just de där sakerna?
Varför använder du ett sådant språk?

BILAGA 9: ÖVNING 5: UTVECKLA DIN YRKESKICKLIGHET

Utveckla din yrkesskicklighet

Du kan arbeta parvis!

Nuförtiden, då trenderna förändras väldigt snabbt, måste varje expert följa det egna yrkesområdet aktivt för att utveckla sin yrkesskicklighet. Turismforskning pågår hela tiden och därtill publiceras många yrkestidningar som ger mycket nyttig information om turism och dess nutida trender och företeelser.

Det här ska vi göra:

Den här övningen syftar till att ge dig möjlighet att **bekanta dig med yrkestidningar** och **turismforskning**. Du ska själv ta reda på vilka **trender** som just nu är aktuella inom turismen. I en kort **artikel** ska du **presentera dina tankar** och **åsikter** om ämnet samt berätta hur **framtiden** för turismen enligt din mening ser ut i Finland.

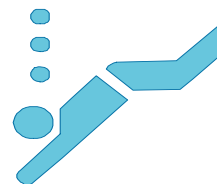
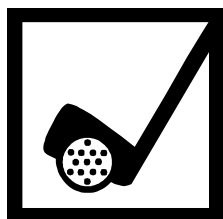
Det här ska vi bedöma:

- Hur variationsrik information du har hittat
- Hur du motiverar och analyserar dina tankar och åsikter
- Hur du formulerar artikeln: struktur och utseende
- Vilket språk du använder: stilen i olika typer av artiklar och grammatisk korrekthet

ÖVNING 5: Steg för Steg

1. Bekanta dig med åtminstone tre olika **yrkestidningar** eller **andra turisttidningar** (helst) på svenska. Sök olika tidningar i skolan, på biblioteket, i bokhandeln, på webben osv. Bläddra i tidningar, läs intressanta artiklar och lägg märke till **samtalsämnen**, alltså vad det generellt skrivs om. **OBS!** Kom ihåg att berätta i reflektionen vilka tidningar och artiklar du läste.

- Vad verkar vara trendigt nuförtiden och varför?
- Vilka är de populäraste resmålen och varför?
- Vilka är de populäraste semesteraktiviteterna?
- Har du också några egna föreställningar om trenderna inom turismen i dag?

2. Läs också **rapporten** "Turismen år 2020: fakta och fiktion" om de framtida trenderna och företeelserna inom turismen i Finland på **CFTs** (Centralen för turistfrämjande) webbsida www.mek.fi.

Ge akt på:

- Hurdana teoretiska scenarier presenterar CFT?
- Vilka är de strategiska huvudlinjerna i de olika scenarierna?
- Vilket scenario är enligt din mening det troligaste? Finns det ett sådant mest sannolika?

3. Tills sist ska du skriva en kort artikel (cirka 1–2 sidor) om turismens nuvarande tillstånd samt om de rådande trenderna inom turismen. **Tillämpa CFT:s scenarier** när du funderar på hur framtiden för turistbranschen i Finland ser ut. Bekanta dig med olika typer av texter i tidningar innan du börjar skriva. Du får själv välja vilken typ av text du skriver: artikeln kan vara en lätt kolumn, ett kåseri eller en faktaartikel. Viktigt är att du begrundar temat noggrant och också presenterar **egna åsikter!**

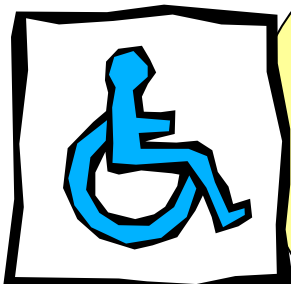

BILAGA 10: ÖVNING 6: SÄKERHET ÄR DITT ANSVARSOMRÅDE

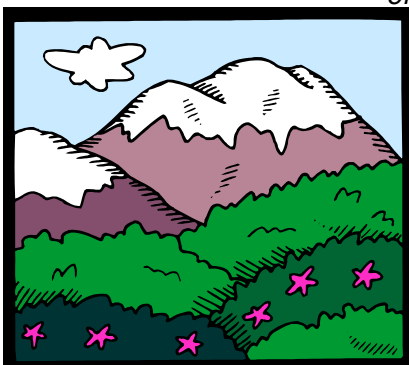

Säkerhet är ditt ansvarsområde

Du kan arbeta parvis!

Idrotts-, kultur- och utbildningsevenemang, mässor, utställningar, kongresser m.fl. samlar ihop många turister året runt och när det finns många människor på ett begränsat område, är säkerhetsrisken allt större. Du som proffs inom turismen kan vara med om att organisera sådana evenemang och bära ansvar för deras säkerhet. För att minska olika faror och risker måste du kunna formulera en säkerhetsplan och anvisningar för olika olyckshändelser, faror och skadesituationer.

Förutse riskerna!!

- ! Inre risker
- ! Yttre risker
- ! Undantagssituationer

Det här ska vi göra:

Den här övningen syftar till att hjälpa dig **kartlägga olika säkerhetsrisker** som man måste ta hänsyn till när ett evenemang arrangeras. Du ska bekanta dig med **säkerhetskrav** och du lär dig formulera en **säkerhetsplan** samt **anvisningar** för olika nödsituationer.

Det här ska vi bedöma:

- Hur effektivt du har tillägnat dig olika säkerhetsrisker
- Hur du tillämpar denna information i säkerhetsplanen och i anvisningarna, som du formulerar för ett självvalt evenemang.
- Hur språk är i anvisningarna: stil och grammatisk korrekthet

Inkludera i säkerhetsplanen:

1. Beskrivningen av evenemanget och skådeplatsen
2. Kontaktuppgifterna till den person som är ansvarig för säkerheten
3. Anvisningarna för trafiken (ta också hänsyn till räddningsfordon och sjuktransport)
4. En analys av de möjliga riskerna
5. En beskrivning om hur man kontrollerar riskerna
  - hur många deltagare det kommer att bli
  - vilka begränsningar som kan påverka handlingen (vädret, andra förhållanden, rusmedel)
  - kraven på de anställdas yrkesskicklighet
  - maskiner, apparater och utrustning som kommer att användas och deras säkerhet
  - transport och förvaring av livsmedel och vatten
  - brandsäkerhet
6. Hur man agerar i en fysisk skadehändelse
7. Hur man agerar i andra olycks- och skadehändelser
8. Allmänna direktiv (t.ex. varning för skogsbrand)
9. Hur man agerar efter ett olycksfall
  - rapportering (bokföring)
  - information (hur man informerar och vem gör det)
  - information för myndigheterna
  - eftervård (t.ex. krishjälp)
10. Andra saker som man måste ta hänsyn till
  - hur lång tid det tar att få hjälp
11. Speciella krav på
  - höga platser
  - underjordiska evenemang
  - motorfordon
  - vatten
  - m.m.

Källan:

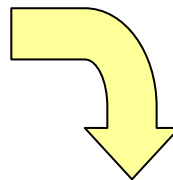
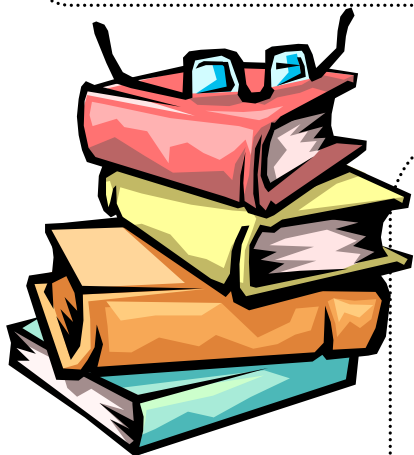
(Förordning om räddningsväsendet, 10 § Säkerhetsplan
<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1999/19990857>)

Sök mer information i boken!

McDonnell, I. & Allen, J. & O´Toole, W. (1999). Festival and special event management. Brisbane: Wiley.

ÖVNING 6: Steg för Steg

1. Läs om säkerhetskraven för evenemangen i böcker, på Internet osv. Ge också akt på kraven för säkerhetsplanen i denna uppgift.

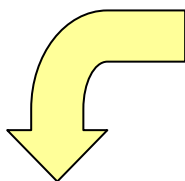

2. Hitta på ett eget nytt **evenemang** som du skulle vilja arrangera eller välj en tillställning som redan existerar. Presentera ditt val!

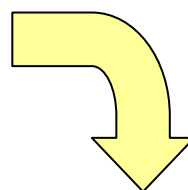
Berätta:

- vilket sorts evenemang det är fråga om
- hurdan skådeplats är
- hur många människor som besöker händelsen
- annan viktig information om evenemanget

Begrunda vilka **risker** som följer när man arrangerar ett sådant evenemang som du har valt.

3. Formulera en egen **säkerhetsplan** som tar hänsyn till de risker som är relevanta för evenemanget som du arrangerar.

4. Till sist **formulera korta anvisningar** för relevanta olyckshändelser, faror och skadesituationer. Anvisningarna delas ut till personalen.

BILAGA 11: ANVISNINGAR FÖR ATT SKRIVA EN REFLEKTION

Reflektion

Reflektera över ditt lärande och varje uppgift som du ska innesluta i din portfolio. Beskriv hurdana framsteg du har gjort samt vad du kunde ha gjort bättre. Berätta också vilka arbetsmetoder du har använt och hur effektiva de har varit.

Frågor som hjälper dig att skriva en reflektion:

- Varför valde jag just den här uppgiften i min portfolio?
- Vad var viktigast/mest intressant med den?
- Vad var svårast/minst intressant med den?
- Har jag haft problem i arbetet? Hurdana problem har jag haft? Hur löste jag problemen?
- Vad kunde jag ha gjort bättre?
- Vad har jag lärt mig när jag har gjort den här uppgiften?
- Hurdana mål hade jag och hur har jag nått målen?

Bedömning

Utvärderingen på kursen baserar sig på referensramens språkfärdighetsnivåer. Vitsorden har anpassats till nivåerna och bedömningskriterierna på följande sida kommer att användas för att utvärdera uppgifter, reflektioner, inledning och sammanfattning.

KOM IHÅG!

En bra portfolio på denna kurs...

- ◇ Representerar utveckling i skriftlig kommunikation
- ◇ Är mångsidig
  - visar att du har valt uppgifterna noggrant och att
  - du också har valt en uppgift som du tidigare har skrivit
- ◇ Ser tydlig ut och är logiskt organiserad (från det sämsta till det bästa, enligt temana eller enligt målen). Du kan göra portfolion personligare på det sätt som du vill.

I en bra portfolio visar du att du kan analysera ditt arbete. Du beskriver din studieprocess och begrundar bedömningsfrågorna klart och grundligt.

BILAGA 12: BEDÖMNINGSKRITERIER

Bedömningskriterierna

Vitsord	Beskrivning
C1.2 eller högre (5)	<p>Innehåll: Studeranden kan klart och detaljerad beskriva komplicerade ämnesområden med sidoteman och anknytningar. Studeranden kan uttrycka sig i klar och välstrukturerad text med utförligt angivna synpunkter och förklaringar. Därtill kan han/hon beskriva komplicerade förhållanden, argumentera samt välja mellan olika uttrycksätt för olika sammanhang och läsare. Studeranden behandlar olika teman mångsidigt, söker aktivt information i flera källor både på svenska och på finska och använder den mångsidigt i sitt arbete.</p> <p>Språk: Studeranden har ett omfattande ordförråd och väljer oftast de rätta orden. Studeranden behärskar nästan alla konstruktioner fullständigt. Felen är sällsynta och osynliga. Studeranden förstår mer utvecklat språk och långa och komplicerade faktatexter.</p>
B2.2 (4)	Innehåll & Språk: Drag från både färdighetsnivån B2.1 och C1.2.
B2.1 (3)	<p>Innehåll: Studeranden kan skriva en klar och detaljerad text inom sina intresse- och erfarenhetsområden och förklara för standpunkt och ange för- och nackdelar med olika alternativ. Studeranden kan ta hänsyn till olika synvinklar även om texten inte alltid är väl välstrukturerad. Studeranden kan följa problemställningen och stilen i texten är i det närmaste passande för situationen. Studeranden söker information i flera källor både på svenska och på finska och använder den mångsidigt i sitt arbete.</p> <p>Språk: Studeranden behärskar grundvokabulären och -grammatiken väl och mindre grammatikfel påverkar inte förståelsen. Studeranden förstår mer utvecklat språk om ämnet är någorlunda bekant och han/hon kan läsa artiklar och rapporter som behandlar problem inom eget yrkesområde.</p>
B1.2 (2)	Innehåll & Språk: Drag från både färdighetsnivån B1.1 och B2.1.
B1.1 (1)	<p>Innehåll: Studeranden kan skriva enkel, sammanhängande text om ämnen som är välkända eller av personligt intresse. Studeranden kan binda samman fraser för att beskriva erfarenheter och händelser, drömmar och framtidsplaner samt ge skäl och förklara sina åsikter och planer. Texten kan vara liten ologisk eller studeranden har inte tillägnat sig ämnet eller tagit hänsyn till alla delområden. Stilen i egna texter kan vackla. Studeranden söker information för sitt arbete och källorna är huvudsakligen finskspråkiga. Studeranden använder källorna i arbetet men behandlar olika teman ganska ensidigt.</p> <p>Språk: Studeranden har en omfattande grundvokabulär men om samtalsämnet är obekant kan några fel förekomma. I bekanta situationer använder studeranden korrekta vardagliga uttryck och satsbyggnader. Studeranden förstår huvudinnehållet i tydligt standardtal, som man stöter på i arbete, i skola och på fritid.</p>

BILAGA 13: BEDÖMNINGSBLANKETT

Bedömningsblankett

	Självbedömning (betyg från 1 till 5)	Lärarens bedömning (betyg från 1 till 5)
Inledning		
Övning 1		
Reflektion		
Övning 2		
Reflektion		
Övning 3		
Reflektion		
Övning 4		
Reflektion		
Övning 5		
Reflektion		
Övning 6		
Reflektion		
Övning 7 (en gammal uppgift)		
Reflektion		
Sammanfattning		
Betyget för portfolion (räkna medeltalet för olika uppgifter som du har inneslutat i din portfolio (minst 4 uppgifter))		
Betyget för hela kursen (läraren fyller i)	(portfolio)	(aktivt deltagande under lektionerna)

Kommentarer om uppgifterna, innehållet eller utseendet av portfolion osv.

BILAGA 14: SKALA FÖR SJÄLVBEDÖMNING PÅ FINSKA

		A1	A2	B1	B2	C1	C2
Y M M Ä R TÄ M I N E N	Kuullun ymmärt.	Tunnistan tuttuja sanoja ja kaikkein tavallisimpia sanontoja, jotka koskevat minua itseäni, perhettäni ja lähi - ympäristöäni, kun minulle puhutaan hitaasti ja selvästi.	Ymmärrän muutamia sanontoja ja kaikkein tavallisinta sanastoa, joka liittyy läheisesti omaan elämäni: esimerkiksi aivan keskeinen tieto itsestäni ja perheestäni, ostosten tekeminen, asuinpaikka ja työpaikka. Ymmärrän lyhyiden, selkeiden, yksinkertaisten viestien ja kuulutusten ydinsisällön.	Ymmärrän pääkohdat selkeästi yleiskielisestä puheesta, jossa käsitellään esimerkiksi työssä, koulussa tai vapaa-aikana säännöllisesti esiintyviä ja minulle tuttuja aiheita. Tavoitan pääkohdat monis ta radio- ja tv-ohjelmista, joissa käsitellään ajankohtaisia tai minua henk.kohtaisesti tai ammatillisesti kiinnostavia asioita, kun puhe on melko hidasta ja selvää.	Ymmärrän pitkäkööä puhetta ja luentoja. Pystyn jopa seuraamaan monopolivista perustelua, jos aihe on suhteellisen tuttu. Ymmärrän useimmat tv-uutiset ja ajankohtaisohjelmat. Ymmärrän useimmat yleispuhekielellä esitetyt elokuvat	Ymmärrän pitkäkööä puhetta silloinkin, kun sitä ei ole muotoiltu selkeästi ja kun asioiden välisiin suhteisiin vain viitataan eikä niitä ilmaista täsmällisesti. Ymmärrän tv-ohjelmia ja elokuvia ilman erityisiä ponnistuksia	Ymmärrän vaikeuksista kaikenlaista elävää ja nauhoitettua puhetta silloinkin, kun on kyse syntyperäisen kielenpuhujan nopeasta puheesta, jos minulla on hiukan aikaa tutustua puhetapaan.
	Luetun ymmärt.	Ymmärrän tuttuja nimiä, sanoja ja hyvin yksinkertaisia lauseita esimerkiksi ilmoituksissa, julisteissa ja luetteloissa.	Pystyn lukemaan hyvin lyhyitä, yksinkertaisia tekstejä. Pystyn löytämään tiettyä, ennustettavissa olevaa tietoa jokapäiväisistä yksinkertaisista teksteistä, esimerkiksi mainoksista, esitteistä, ruokalistosta ja aikatauluista. Ymmärrän lyhyitä, yksinkertaisia henkilökohtaisia Kirjeitä.	Ymmärrän tekstejä, joissa on pääasiassa hyvin tavallista arkipäivän kieltä tai työhön liittyvää kieltä. Ymmärrän tapahtumien, tunteiden ja toiveiden kuvaukset henkilökohtaisissa kirjeissä.	Pystyn lukemaan ajankohtaisia ongelmia käsitteleviä artikkeleita ja raportteja ja havaitsemaan niissä kirjoittajien näkökulmat ja kannanotot. Ymmärrän oman aikani kaunokirjallisuutta.	Ymmärrän pitkiä ja monopolivisia asia- ja kirjallisuustekstejä ja huomaan tyylieroja. Ymmärrän erityisalojen artikkeleita ja melko pitkiä teknisiä ohjeita silloinkin, kun ne eivät liity omaan alaani.	Pystyn lukemaan vaivatta käytännöllisesti katsoen kaikenlaista kirjoitettua kieltä, myös abstrakteja, rakenteellisesti tai kielellisesti monimutkaisia tekstejä, kuten ohjekirjoja, erityisalojen artikkeleita ja kaunokirjallisuutta.
P U H U M I N E N	Suullinen vuorov.	Selviydyn kaikkein yksinkertaisimmista keskusteluista, jos puhukempanini on valmis toistamaan sanottavansa tai ilmaisemaan asian toisin, puhumaan tavallista hitaammin ja auttamaan minua muotoilemaan sen, mitä yritän sanoa. Pystyn esittämään yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaamaan sellaisiin arkisia tarpeita tai hyvin tuttuja aiheita käsittelevissä keskusteluissa.	Pystyn kommunikoidaan yksinkertaisissa ja rutiininomaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät yksinkertaista ja suoraa tiedonvaihtoa tutuista aiheista ja toiminnoista. Selviydyn hyvin lyhyistä keskusteluista, mutta ymmärrän harvoin kylliksi pitääkseni keskustelua itse yllä.	Selviydyn useimmista tilanteista, joita syntyy kohdekielillä alueilla matkustettaessa. Pystyn osallistumaan valmistautumatta keskusteluun aiheista, jotka ovat tuttuja, itseäni kiinnostavia tai jotka liittyvät arkielämään, esimerkiksi perheeseen, harrastuksiin, työhön, matkustamiseen ja ajankohtaisiin asioihin.	Pystyn viestimään niin sujuvasti ja spontaanisti, että säännöllinen yhteydenpito syntyperäisten puhujien kanssa on mahdollista ilman että kumpikaan osapuoli kokee sen hankalaksi. Pystyn osallistumaan aktiivisesti tutuista aihepiireistä käytävään keskusteluun, esittämään näkemyksiäni ja puolustamaan niitä.	Pystyn ilmaisemaan ajatuksiani sujuvasti ja spontaanisti ilman että minun juurikaan tarvitsee hakea ilmauksia. Osaan käyttää kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisin ja ammatillisin tarkoituksiin. Osaan muotoilla ajatuksia ja mielipiteitä täsmällisesti ja liittää oman puheenvuoroni taitavasti muiden puhujien puheenvuoroihin.	Pystyn ottamaan vaivatta osaa asioiden käsittelyyn ja kaikkiin keskusteluihin. Tunnen hyvin kielelle tyypilliset, idiomaattiset ilmaukset ja puhekieliset ilmaukset. Pystyn tuomaan esille ajatuksiani sujuvasti ja välittämään täsmällisesti hienojakin merkitysvaihteita. Osaan perääntyä ja kiertää mahdolliset ongelmat niin sujuvasti, että muut tuskin havaitsevat olleenkaan ongelmia.
	Puheen tuottam.	Osaan käyttää yksinkertaisia sanontoja ja lauseita kuvaamaan, missä asun ja keitä tunnen.	Pystyn kuvaamaan perhettäni ja muita ihmisiä, elinolojani, koulutustaustani ja nykyistä tai edellistä työpaikkaani käyttäen, usein luettelomaisesti, aivan yksinkertaisia ilmauksia ja lauseita.	Osaan liittää yhteen ilmauksia yksinkertaisella tavalla kuvatakseni kokemuksia ja tapahtumia, unelmiani, toiveitani ja pyrkimyksiäni. Pystyn perustelemaan ja selittämään lyhyesti mielenpitoitani ja suunnitelmiani. Pystyn kertomaan tarinan tai selittämään kirjan tai elokuvan juonen sekä kuvailemaan omia reaktioitani.	Pystyn esittämään selkeitä, yksityiskohtaisia kuvauksia hyvin erilaisten minua kiinnostavista aiheista. Pystyn selittämään näkökantani johonkin ajankohtaiseen kysymykseen ja esittämään eri vaihtoehtojen edut ja haitat.	Pystyn esittämään selkeitä ja yksityiskohtaisia kuvauksia monopolivisista aiheista ja kehrittelemään keskeisiä näkökohtia sekä päättämään esitykseni sopivaan lopetukseen.	Pystyn esittämään selkeän ja sujuvan kuvauksen tai perustelun asiayhteyteen sopivalla tyyllillä. Esityksessäni on tehokas looginen rakenne, joka auttaa vastaanottajaa havaitsemaan ja muistamaan tärkeitä seikkoja.
K I R J O I T T A M.	Kirjoittam.	Pystyn kirjoittamaan lyhyen, yksinkertaisen postikortin, esimerkiksi lomaterveiset. Pystyn täyttämään lomakkeita, joissa kysytään henkilötietoa, esimerkiksi kirjoittamaan nimeni, kansallisuuteni ja osoitteeni hotellin majoittumislomakkeeseen.	Pystyn kirjoittamaan lyhyitä, yksinkertaisia muistiinpanoja ja viestejä asioista, jotka liittyvät arkisiin tarpeisiin. Pystyn kirjoittamaan hyvin yksinkertaisen henkilökohtaisen kirjeen esimerkiksi kiittääkseni jotakuta jostakin.	Pystyn kirjoittamaan yksinkertaista, yhtenäistä tekstiä aiheista, jotka ovat tuttuja tai itseäni kiinnostavia. Pystyn kirjoittamaan henkilökohtaisia kirjeitä, joissa kuvailen kokemuksia ja vaikutelmia.	Pystyn kirjoittamaan selkeitä, myös yksityiskohtia sisältäviä selvityksiä hyvinkin erilaisista aiheista, jotka kiinnostavat minua. Pystyn laatimaan kirjoitelman tai raportin, jossa välitän tietoa tai esitän perusteluja jonkin tietyn näkökannan puolesta tai sitä vastaan. Pystyn kirjoittamaan kirjeitä, joissa korostan tapahtumien tai kokemusten henkilökohtaista merkitystä.	Pystyn ilmaisemaan ajatuksiani ja näkökantojani varsin laajasti selkeässä, hyvin jäsenennyssä tekstissä. Pystyn kirjoittamaan yksityiskohtaisia selvityksiä monopolivisista aiheista kirjeessä, esseessä/kirjoittelussa tai raportissa sekä korostamaan tärkeimpiä pitämiäni seikkoja. Osaan valita oletetulle lukijalle sopivan tyylin.	Osaan kirjoittaa selkeää, sujuvaa tekstiä asiaankuuluvalla tyyllillä. Pystyn kirjoittamaan monimutkaisia kirjeitä, raportteja tai artikkeleita, jotka esittelevät jonkin yksittäisen tapauksen. Käytän tehokkaasti loogisia rakenteita, jotka auttavat vastaanottajaa löytämään ja muistamaan keskeiset seikat. Pystyn kirjoittamaan koosteita ja katsauksia ammatin tai kaunokirjallisuuteen liittyvistä julkaisuista.

BILAGA 15: SKALA FÖR SJÄLVBEDÖMNING PÅ SVENSKA

		A1	A2	B1	B2	C1	C2
FÖRSTÄELSE	Hörförståelse	Jag kan känna igen vanliga ord och mycket enkla fraser som gäller mig själv, min familj och min direkta omgivning, men bara när man talar till mig sakta och tydligt.	Jag kan förstå fraser och mycket vanliga ord som gäller mina personliga förhållanden, t.ex. information om mig själv och min familj, närmiljö och vardagliga sysselsättningar samt anställning. Jag kan uppfatta huvudinnehållet i korta, tydliga och enkla budskap och meddelanden.	Jag kan förstå huvudinnehållet i tydligt standardtal om välkända företeelser som man regelbundet stöter på i arbete, i skola, på fritid, osv. Om språket talas relativt långsamt och tydligt kan jag i stora drag förstå många radio- och TV-program om dagsaktuella frågor eller om ämnen av personligt intresse.	Jag kan förstå längre framställningar i t.ex. föreläsningar samt följa med i mer komplicerad argumentation, dock under förutsättning att ämnet är någorlunda bekant. Jag kan förstå det mesta i nyheter och aktuella program på TV. Jag kan förstå de flesta filmer där det talas standardspråk.	Jag kan förstå mer utvecklat språk även när det inte är klart strukturerat och sammanhanget enbart antys utan att klart uttryckas. Jag kan förstå TV-program och filmer utan alltför stor ansträngning.	Jag har inga svårigheter att förstå något slags talat språk, vare sig i direktkontakt eller via radio, TV och film. Jag förstår även tal i högt tempo som det talas av en infödd under förutsättning att jag hunnit vänja mig vid den regionala variationen i språket.
	Läsförståelse	Jag kan förstå vanliga namn, ord och mycket enkla meningar, t.ex. på anslag och affischer eller i kataloger.	Jag kan läsa mycket korta och enkla texter. Jag kan hitta viss information jag behöver i enkelt och vardagligt material som annonser, prospekt, matsedlar och tidtabeller. Jag kan förstå korta och enkla personliga brev.	Jag kan förstå texter som till största delen består av högfrekvent språk som hör till vardag och arbete. Jag kan förstå beskrivningar av händelser, känslor och önskemål i personliga brev.	Jag kan läsa artiklar och rapporter som behandlar aktuella problem och som uttrycker attityder och åsikter. Jag kan förstå samtida litterär prosa.	Jag kan förstå långa och komplicerade faktatexter liksom litterära texter och jag uppfattar skillnader i stil. Jag kan förstå fackartiklar och längre instruktioner även inom områden som ligger utanför mina intressen och erfarenheter.	Jag kan utan ansträngning läsa praktiskt taget allt skrivet språk, även abstrakta texter som är strukturellt och språkligt komplicerade, t.ex. manualer, fackartiklar eller litterära verk.
TALA	Samtal / muntlig interaktion	Jag kan samtala på ett enkelt sätt under förutsättning att den andra personen är beredd att tala långsamt och upprepa eller formulera om vad som sagts eller hjälpa mig att formulera vad jag själv vill säga. Jag kan ställa och besvara enkla frågor av omedelbart intresse eller inom vanliga ämnesområden.	Jag kan delta i samtal och rutinuppgifter som kräver ett enkelt och direkt utbyte av information om välkända ämnen och sysselsättningar. Jag kan fungera i mycket korta sociala samtal, men jag förstår i allmänhet inte tillräckligt för att själv hålla liv i samtalet.	Jag kan fungera i de flesta situationer som kan uppstå vid resor i länder eller områden där språket talas. Jag kan utan förberedelser gå in i ett samtal om ämnen av personligt intresse eller med anknytning till vardagslivet, t.ex. familj, fritidsintressen, arbete, resor och aktuella händelser.	Jag kan samtala och diskutera så pass flytande och ledigt att jag kan umgås med infödda på ett naturligt sätt. Jag kan ta aktiv del i diskussioner om välkända ämnen och förklara och försvara mina åsikter.	Jag kan uttrycka mig flytande och spontant utan att alltför tydligt söka efter rätt uttryck. Jag kan använda språket flexibelt och effektivt för sociala, intresse- och yrkesanknutna ändamål. Jag kan formulera idéer och åsikter med viss precision samt med viss skicklighet anpassa mig efter den person jag talar med.	Jag kan utan ansträngning ta del i vilka samtal och diskussioner som helst och därvid effektivt välja vardagliga och idiomatiska uttryck. Jag kan uttrycka mig flytande och överföra nyanser med viss precision. Om jag ändå får svårigheter kan jag med omformuleringar kringgå dessa så smidigt att andra knappast märker det.
	Muntlig produktion	Jag kan använda enkla fraser och meningar för att beskriva var jag bor och människor jag känner.	Jag kan använda en rad fraser och meningar för att med enkla medel beskriva min familj och andra människor, människors levnadsvillkor, min utbildning och mina nuvarande och tidigare arbetsuppgifter.	Jag kan binda samman fraser på ett enkelt sätt för att beskriva erfarenheter och händelser, mina drömmar, förhoppningar och framtidsplaner. Jag kan kortfattat ge skäl och förklaringar för mina åsikter och planer. Jag kan berätta en historia eller återberätta händelseförloppet i en bok eller film och beskriva mina intryck.	Jag kan klart och detaljerat beskriva förhållanden inom mina intresse- och erfarenhetsområden. Jag kan förklara en ståndpunkt och ange för- och nackdelar med olika alternativ.	Jag kan klart och detaljerat beskriva komplicerade ämnesområden med sidoteman och anknytningar. Jag kan utveckla speciella aspekter samt runda av framställningen med en konsekvent slutsats.	Jag kan presentera en klar och flytande beskrivning eller argumentation som i stil passar sammanhanget. Jag kan presentera en effektiv logisk struktur som hjälper mottagaren att lägga märke till och minnas viktiga punkter.
SKRIFTLIG FÄRDIGHET	Skriftlig färdighet	Jag kan skriva korta, enkla meddelanden, t.ex. ett vykort med hälsningar. Jag kan fylla i personliga uppgifter som namn, adress och nationalitet i enklare formulär.	Jag kan skriva korta, enkla meddelanden och föra enkla anteckningar. Jag kan skriva ett mycket enkelt personligt brev, t.ex. för att tacka någon för något.	Jag kan skriva enkel, sammanhängande text om ämnen som är välkända för mig eller av personligt intresse. Jag kan skriva personliga brev som beskriver upplevelser och intryck.	Jag kan skriva klar och detaljerad text inom mina intresseområden. Jag kan skriva en uppsats eller rapport som förmedlar information eller ger skäl för eller emot en viss ståndpunkt. Jag kan skriva brev som framhäver den personliga innebörden av händelser och erfarenheter.	Jag kan uttrycka mig i klar och väl strukturerad text med utförligt angivna synpunkter och förklaringar. Jag kan skriva om komplicerade förhållanden i ett brev, en uppsats eller en rapport och argumentera för vad jag anser är viktigt. Jag kan välja en stil som är anpassad till den tänkte läsaren.	Jag kan skriva klar och flytande text i en stil som passar tillfället. Jag kan skriva komplexa brev, rapporter eller artiklar som presenterar ett ämne på ett logiskt och effektivt sätt som hjälper läsaren att lägga märke till och minnas viktiga punkter. Jag kan skriva sammanfattningar och översikter över facktexter eller litterära verk.